

Nuorisotakuu-työryhmän loppuraportti ja suositukset jatkotoimiksi

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu
Työ ja yrittäjyys
19/2015

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Nuorisotakuu-työryhmän loppuraportti ja suositukset jatkotoimiksi

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja

Työ ja yrittäjyys

19/2015

Tekijät Författare Authors Janne Savolainen (työ- ja elinkeinoministeriö) Elise Virnes (opetus- ja kulttuuriministeriö) Merja Hilpinen (opetus- ja kulttuuriministeriö) Elina Palola (sosiaali- ja terveysministeriö)	Julkaisu-aika Publiceringstid Date Maaliskuu 2015 Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment 1.9.2011	
Julkaisun nimi Titel Title Nuorisotakuu-työryhmän loppuraportti ja suositukset jatkotoimiksi		
Tiivistelmä Referat Abstract Nuorisotakuun toimeenpano on haitannut vaikea taloudellinen tilanne eikä esimerkiksi kaikkia nuorten työllisyyttä parantavia tavoitteita ole saavutettu. Nuorisotakuun toimeenpanon aikana nuorten työttömyys on kuitenkin pysynyt suhteellisen lyhytkestoisena. Nuorten keskimääräinen työttömyys kesti vuonna 2012 noin 12 viikkoa ja vuonna 2014 noin 14 viikkoa. Nuorisotakuun aikana TE-toimistoissa on panostettu merkittävästi nuorten palveluihin ohjautumiseen. TE-palveluissa olevien nuorten määrät ovat nousseet selvästi enemmän verrattuna muihin työnhakijaryhmiin. Koulutustakuu tuli voimaan syksyn 2013 yhteishaussa, mutta toden teolla vasta kevään 2014 yhteishaussa. Koulutustakuun vuoksi entistä useampi peruskoulunsa päättänyt nuori on siirtynyt eteenpäin peruskoulusta joko suoraan toiselle asteelle, peruskoulun lisäopetukseen tai valmentavaan opetukseen. Erityisesti valtionhallinnon säästöpaineeet ovat johtaneet useisiin koulutuskeskityksen muutoksiin ja uudistuksiin. Nuorten aikuisten osaamisohjelma käynnistyi täydellä rahoituksella vuoden 2014 alussa. Oppilaitosmuotoiselle koulutukselle asetetut määrälliset tavoitteet on toistaiseksi saavutettu. Ohjelma jatkuu vuoden 2016 loppuun saakka. Koulutuksen aloittaneiden joukossa on huomattavasti sellaisia 20–29-vuotiaita, joilla ei ole peruskoulun jälkeistä koulutusta tai työpaikkaa. Osaamisohjelmasta huolimatta työmarkkinoilla on edelleen paljon pelkän perusasteen varassa olevia nuoria, joiden odotettu työuran pituus on melko lyhyt. Nuorisotakuun tuoman lisärahoituksen myötä etsivää nuorisotyötä tehdään nyt kaikkialla Suomessa. Etsivän nuorisotyön tavoittamien nuorten määrä on kasvanut ja yhä useampi nuori saa myös pitempiaikaista tukea etsivältä nuorisotyöltä. Nuorten työpajatoimintaan osallistuneiden alle 29-vuotiaiden määrä kasvaa tasaisesti. Vuoden 2014 alusta lukien nuorten ammatilliseen kuntoutukseen pääsyn kriteerejä lievennettiin. Tämän jälkeen ammatillista kuntoutusta saaneiden nuorten määrä on tasaisesti kasvanut. Uusi sosiaalihuoltolaki tuo vuoden 2015 aikana parannuksia nuorten sosiaalipalveluihin tuomalla nuorelle muun muassa omatyöntekijän. Nuorisotakuun toimeenpanoa arvioineissa tutkimuksissa on kiinnitetty huomiota erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluiden riittämättömyyteen. Nuorisotakuussa on kehitetty nuorille yhden luukun palvelupisteiden, ”Ohjaamoiden”, verkostoa, joiden toiminta käynnistyy useilla paikkakunnilla vuoden 2015 aikana. Työ- ja elinkeinoministeriön yhdyshenkilö: Työllisyys- ja yrittäjyysosasto/Janne Savolainen, puh. 029 50 67042		
Asiasanat Nyckelord Key words nuorisotakuu, nuorisotyöttömyys, nuoret, koulutus, nuorisotyö		
Painettu julkaisu Inbunden publikation Printed publication ISSN 1797-3554 ISBN 978-952-227-970-5	Verkkojulkaisu Nätpublikation Web publication ISSN 1797-3562 ISBN 978-952-227-971-2	
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages 67	Kieli Språk Language Suomi, Finska, Finnish	Hinta Pris Price 18 €
Julkaisija Utgivare Published by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy		Kustantaja Förläggare Sold by Edita Publishing Oy / Ab / Ltd

Esipuhe

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman mukaisesti työ- ja elinkeinoministeriö asetti nuorisotakuu-työryhmän. Työryhmän tehtävänä oli valmistella ja toteuttaa tarvittavat toimet nuorisotakuun toteuttamiseksi vuoteen 2013 mennessä. Tämä raportti on katsaus työryhmän esitysten toimeenpanon tilanteeseen. Samalla arvioidaan toimien vaikuttavuutta. Raportin lopussa työryhmä esittää näkemyksensä toimista, joilla nuorisotakuuta tulevaisuudessa entisestään vahvistettaisiin.

Jokaisella on nuoruudessaan oma yksilöllinen polkunsä kohti työelämää. Yhteiskunnan muuttuessa yhä monimutkaisemmaksi on mahdotonta tukea nuorten yksilöllisiä polkuja ilman tiivistä hallinnonalojen rajat ylittävää yhteistyötä ja kokonaisvaltaista otetta nuorten tilanteeseen. Nuorisotakuun tavoitteena on tukea nuorten siirtymiä kohti työelämää. Tätä työtä tehdään mm. kuntoutuksella, koulutuksella ja kehittämällä yhteistyötä. Samalla lisätään nuorten hyvinvointia ja osallisuutta yhteiskunnassa. Toimimalla tiiviimmin yhteistyössä tuemme sitä, että hakipa nuori apua mistä tahansa, hänet on ohjattava juuri hänen tilanteeseensa parhaiten soveltuvaan palveluun riippumatta hallinnonalasta tai siitä, mistä hän on lähtenyt apua hakemaan. Nuorisotakuu on ja on ollut alusta lähtien ennen kaikkea asenne tehdä asioita uudella tavalla yhdessä. Siksi nuorisotakuun toteutuminen vie oman aikansa.

Nuorisotakuu-työryhmä on tehtävänsä mukaisesti arvioinut nuorisotakuun toimeenpanoon vaadittavien uudistusten luonnetta, tehnyt esitykset hallituksen nuorisotakuulle myöntämän budjetin jakamisesta eri hallinnonaloille painopisteiden mukaisesti sekä seurannut nuorisotakuun toimeenpanoa. Työryhmä toimi vuosina 2011–2015. Työryhmän sihteeristö toimi varsinaisen työryhmän valmistelutehtävissä. Sihteeristöön ovat kauden aikana kuuluneet: neuvotteleva virkamies Liisa Winqvist (TEM), neuvotteleva virkamies Jaana Wallden (OKM), neuvotteleva virkamies Ville Heinonen (OKM), opetusneuvos Elise Virnes (OKM), ylitarkastaja Merja Hilpinen (OKM), neuvotteleva virkamies Elina Palola (STM), erityisasiantuntija Janne Savolainen (TEM), suunnittelija Hanna-Maria Hyttinen (TEM) ja erityisasiantuntija Tapani Kojonsaari (TEM)

Työryhmän kokoonpano toimikauden päättyessä oli seuraava

Ylijohtaja Tuija Oivo, puheenjohtaja, Työ- ja elinkeinoministeriö
Työmarkkinaneuvos Teija Felt, Työ- ja elinkeinoministeriö
Johtaja Mika Tammilehto, Opetus- ja kulttuuriministeriö
Johtaja Georg Henrik Wrede, Opetus- ja kulttuuriministeriö
Opetusneuvos Sirkka-Liisa Kärki, Opetushallitus
Ylitarkastaja Anssi Pirttijärvi, Opetus- ja kulttuuriministeriö
Ylitarkastaja Janne Torvinen, Puolustusministeriö

Maahanmuuttojohtaja Kristina Stenman, Työ- ja elinkeinoministeriö
Neuvotteleva virkamies Juha Majanen, Valtiovarainministeriö
Asiantuntija Miika Sahamies, Akava ry
Puheenjohtaja Eero Rämö, Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry
Asiantuntija Mikko Räsänen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
Työllisyysasioiden päällikkö Pirjo Väänänen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
Asiantuntija Ulla Hyvönen, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
Erityisasiantuntija Maarit Kallio-Savela, Suomen Kuntaliitto
Erityisasiantuntija Tommi Eskonen, Suomen Kuntaliitto
Johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät ry
Tiedottaja Päivi Vääntönen, Kansaneläkelaitos

Sisältö

Esipuhe.....	5
Tiivistelmä.....	9
Referat.....	11
1 Johdanto.....	13
2 Katsaus Nuorisotakuu-työryhmän esitysten toimeenpanoon.....	15
2.1 Nuoret, jotka eivät saa perusasteen jälkeen koulutuspaikkaa tai eivät suorita tutkintoa.....	15
2.2 Nuorten aikuisten osaamisohjelma saavuttamassa määrälliset tavoitteensa.....	22
2.3 Nuori ei putoa koulutuksesta ja työstä ja saa tarvitsemansa palvelut eteenpäin pääsemiseksi.....	24
3 Nuorten työttömyyden kehitys nuorisotakuun aikana.....	38
4 Nuorisotakuun kansainvälinen ulottuvuus.....	42
5 Nuorisotakuun viestintä ja nuorisotakuu tutkimuksissa.....	43
5.1 Nuorisotakuun viestintä.....	43
5.2 Työ- ja elinkeinoministeriön tilaama tutkimuksellinen tuki ja nuorisotakuun indikaattorit.....	44
5.3 Valtiontalouden tarkastusvirasto: Nuorisotyöttömyyden hoito	46
5.4 Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry:n Onnistunut nuorisotakuu -hanke.....	48
5.5 Nuoret luukulla – Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä.....	50
6 Uusia yhteistyömalleja.....	52
7 Nuorisotakuu-työryhmän suositukset jatkotoimiksi.....	54

Tiivistelmä

Nuorisotakuu-työryhmä esitti 3/2012 julkaistussa raportissa 21 erilaista toimenpidesuosittelusta, jotta nuorisotakuun toimeenpano hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti olisi toteutettavissa. Työryhmän esitykset pantiin pääosin täytäntöön, ja arviointi toimeenpanosta on luettavissa tästä tiivistelmästä.

Nuorisotakuun toimeenpanoa on haitannut vaikea taloudellinen tilanne eikä esimerkiksi kaikkia nuorten työllisyyttä parantavia tavoitteita ole saavutettu. Nuorisotakuun toimeenpanon aikana nuorten työttömyys on kuitenkin pysynyt suhteellisen lyhytkestoisena. Nuorten keskimääräinen työttömyys kesti vuonna 2011 noin 11 viikkoa ja vuonna 2014 noin 14 viikkoa. Nuorisotakuun voimaantulon jälkeen nuoret ovat pysyneet aiempaa paremmin TE-toimistoihin ilmoittautuneina työnhakijoina. Entistä harvempi nuori päättää työnhakunsa ja ”katoaa” palveluiden ulottumattomiin. Nuorisotakuun aikana TE-toimistoissa on panostettu merkittävästi siihen, että nuoret ohjataan palveluihin. TE-palveluissa olevien nuorten määrät ovatkin nousseet selvästi enemmän verrattuna muihin työnhakijaryhmiin. Verrattuna vuoden 2011 keskiarvoon, vuonna 2014 TE-palveluihin osallistui kuukausittain yli 5 000 nuorta enemmän.

Koulutustakuu tuli voimaan syksyn 2013 yhteishaussa, mutta toden teolla vasta kevään 2014 suuressa yhteishaussa. Koulutustakuun vuoksi entistä useampi peruskoulunsa päättänyt nuori on siirtynyt eteenpäin peruskoulusta joko suoraan toiselle asteelle, peruskoulun lisäopetukseen tai valmentavaan opetukseen. Erityisesti valtionhallinnon säästöpaineeet ovat johtaneet useisiin koulutuskentän muutoksiin ja uudistuksiin.

Nuorten aikuisten osaamisohjelma käynnistyi vuoden 2013 alussa ja täydellä rahoituksella vuoden 2014 tammikuussa. Oppilaitosmuotoiselle koulutukselle asetetut määrälliset tavoitteet on toistaiseksi saavutettu. Ohjelma jatkuu vuoden 2016 loppuun saakka. Koulutuksen aloittaneiden joukossa on huomattavasti sellaisia 20-29-vuotiaita, joilla ei ole peruskoulun jälkeistä koulutusta tai työpaikkaa. Nämä nuoret ovat tärkeä kohderyhmä, koska työllistyminen ilman ammatillista tutkintoa on vaikeaa. Osaamisohjelmasta huolimatta työmarkkinoilla on edelleen paljon pelkän perusasteen varassa olevia nuoria, joiden odotettu työuran pituus on melko lyhyt. Aikuiskoulutuksen säästöpaineeet vaikeuttavat tulevana vuosina entisestään koulutusta, jota tarvitsisivat työmarkkinoilla vähäisellä koulutuksella olevat nuoret sekä jo työelämässä olevat alan vaihtajat.

Nuorisotakuun tuoman lisärahoituksen myötä etsivää nuorisotyötä tehdään nyt kaikkialla Suomessa. Etsivän nuorisotyön tavoittamien nuorten määrä on kasvanut ja yhä useampi nuori saa myös pitempiaikaista tukea etsivältä nuorisotyöltä. Nuorten työpajatoimintaan osallistuneiden alle 29-vuotiaiden määrä kasvaa tasaisesti.

Vuoden 2014 alusta lukien nuorten ammatilliseen kuntoutukseen pääsyn kriteerejä lievennettiin. Tämän jälkeen ammatillista kuntoutusta saaneiden nuorten määrä on tasaisesti kasvanut. Uusi sosiaalihuoltolaki tuo vuoden 2015 aikana parannuksia nuorten sosiaalipalveluihin tuomalla nuorelle muun muassa omatyöntekijän. Nuorisotakuun toimeenpanoa arvioineissa tutkimuksissa on kiinnitetty huomiota erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluiden riittämättömyyteen. Nuorisotakuussa on kehitetty nuorille yhden luukun palvelupisteiden, ”Ohjaamoiden”, verkostoa, joiden toiminta käynnistyy useilla paikkakunnilla vuoden 2015 aikana.

Referat

Arbetsgruppen för ungdomsgarantin presenterade i en rapport som publicerades 3/2012 21 olika rekommenderade åtgärder för att ungdomsgarantin ska kunna genomföras enligt det som skrivits in i regeringsprogrammet. Arbetsgruppens förslag verkställdes till största delen. En utvärdering av genomförandet kan läsas i detta referat.

Genomförandet av ungdomsgarantin har försvårats på grund av det svåra ekonomiska läget, till exempel har inte alla mål i syfte att förbättra sysselsättningen uppnåtts. Under genomförandet av ungdomsgarantin har dock ungdomsarbetslösheten varit relativt kortvarig. Den genomsnittliga arbetslöshetsperioden för ungdomar var cirka 12 veckor år 2012 och cirka 14 veckor år 2014. Efter det att ungdomsgarantin trädde i kraft har unga bättre än tidigare stannat kvar som anmälda arbetssökande vid arbets- och näringsbyråerna. Allt färre ungdomar avslutar sin jobbsökning och "försvinner" utom räckhåll för tjänsterna. Under ungdomsgarantin har arbets- och näringsbyråerna i avsevärd grad satsat på hänvisning till tjänster för unga. Antalet unga i arbets- och näringservice har också ökat klart mer jämfört med andra grupper av arbetssökande.

Utbildningsgarantin trädde i kraft vid den gemensamma ansökan hösten 2013, men på fullt allvar först i samband med den gemensamma ansökan våren 2014. Tack vare utbildningsgarantin har allt fler ungdomar som avslutat grundskolan direkt gått vidare från grundskolan till andra stadiet, påbyggnadsundervisning i grundskolan eller förberedande undervisning. I synnerhet statsförvaltningens sparkrav har lett till flera förändringar och reformer inom utbildningssektorn. Det återstår att se hur de otaliga reformerna påverkar genomförandet av utbildningsgarantin under de kommande åren.

Kompetensprogrammet för unga vuxna startade med full finansiering vid ingången av 2014. De volymmässiga målen för utbildning vid läroanstalt har hittills uppnåtts. Programmet fortsätter till utgången av 2016. Bland dem som påbörjade utbildning fanns det många sådana personer i åldern 20–29 år som inte har utbildning eller jobb efter grundskolan. Dessa ungdomar är en viktig målgrupp, eftersom det är svårt att få sysselsättning utan yrkesexamen. Trots kompetensprogrammet finns det på arbetsmarknaden fortfarande många unga som bara slutfört grundstadiet och vars förväntade tid i arbetslivet är ganska kort. Under de kommande åren försvårar sparkraven inom vuxenutbildning ytterligare den utbildning som unga med mindre utbildning på arbetsmarknaden samt personer som redan är i arbetslivet och byter bransch behöver.

I och med den tilläggsfinansiering som ungdomsgarantin medfört, utförs uppsökande ungdomsarbete nu överallt i Finland. Antalet unga som det uppsökande ungdomsarbetet nått har ökat. Allt fler ungdomar får också långvarigare stöd genom det

uppsökande ungdomsarbetet. Antalet personer under 29 år som deltagit i ungdomsverkstadsverksamhet ökar jämnt.

Fr.o.m. ingången av 2014 lindrades kriterierna för yrkesinriktad rehabilitering för unga. Efter det har antalet ungdomar som fått yrkesinriktad rehabilitering ökat jämnt. Den nya socialvårdslagen för med sig förbättringar i socialtjänsterna för unga under 2015, bland annat genom en egen kontaktperson för ungdomar. En undersökning som utvärderade genomförandet av ungdomsgarantin fäste i synnerhet vikt vid att det inte fanns tillräckligt med social- och hälsovårdstjänster. Inom ungdomsgarantin har det för ungdomar utvecklats ett nätverk av Ohjaamo-servicepunkter, där alla tjänster fås över en disk. Nätverket inleder sin verksamhet i flera kommuner under 2015.

1 Johdanto

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa sovittiin toteutettavaksi nuorten yhteiskuntatakuu siten, että ”jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, harjoittelu-, opiskelu, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta”. Lisäksi ”jokaiselle peruskoulun päättäneelle taataan koulutuspaikka lukiossa, ammatillisessa oppilaitoksessa, oppisopimuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muulla tavoin”. Nuorisotakuu-työryhmä päätti kutsua nuorten yhteiskuntatakuuta 1.1.2013 alkaen nimellä nuorisotakuu.

Työssä otettiin lähtökohdaksi Public-Private-People-Partnership -malli (julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välinen yhteistyö). Mallissa korostuvat nuorten aktiivinen osallistuminen sekä viranomaisten, elinkeinoelämän ja kolmannen sektorin yhteistyö. Sittemmin Eurooppa-neuvosto antoi kaikille EU-jäsenmaille suosituksen toimeenpanna nuorisotakuu (Youth guarantee) kaikissa jäsenmaissa. Neuvoston suositus on hyvin yhdenmukainen Suomen nuorisotakuun mallin kanssa.

Hallitusohjelman mukaista nuorisotakuun valmistelutyötä tehtiin tilanteessa, jossa työttömyys oli jälleen alkanut nousta, mutta pitkään jatkuvaa taantumaa ja työttömyyden nousua ei vielä ehkä yleisesti tunnistettu. Uudistunut nuorisotakuu laajensi merkittävästi takuun sisältöä ja siirsi painotusta erityisesti koulutukseen, mutta myös nuorisotyöhön. Työryhmän toimeksiantoon kuului esittää, miten hallituksen nuorisotakuun toimeenpanoon myöntämä 60 miljoonan euron vuosittainen lisämääräraha jaetaan ja mitä muutoksia pitää tehdä, jotta nuorisotakuu voidaan toimeenpanna täysimääräisesti. Hallituksen nuorisotakuulle myöntämän määrärahan jaossa työryhmä päätyi kolmiosaiseen lähestymistapaan ja lisämääräraha kohdistettiin: 1. koulutukseen, 2. nuorisotyöhön ja 3. työllistymiseen.

Työryhmän näkemys oli, että koulutusmäärärahojen vähenemisestä huolimatta nuorilla täytyy olla mahdollisuus siirtyä saumattomasti peruskoulusta eteenpäin sillä tavoin, kuin se heille itselleen soveltuu. Kaikilla nuorilla pitää olla mahdollisuus löytää oma ala ja polku eteenpäin. Tutkimukset ovat selkeästi osoittaneet, että jos nuoren opinnot päättyvät peruskouluun, on hänen työuransa odotettua lyhyempi. Työryhmä painottaa sitä, että Suomessa on noin 120 000 sellaista 20–29-vuotiasta nuorta, joilla ei ole peruskoulun jälkeistä toisen asteen tutkintoa. Nuorisotakuulle varatun 60 miljoonan euron vuosittaisen määrärahan työryhmä arvioi olevan riittämätön nostamaan tämän ryhmän koulutustasoa. Tästä syystä työryhmä esitti ensimmäisenä painopisteensä toimeenpantavaksi määräaikaisen Nuorten aikuisten osaamisohjelman erillisellä määrärahalla osana nuorisotakuuta.

Erilaisista laskutavoista johtuen koulutuksen ja työn ulkopuolisten ns. NEET-nuorten (NEET, Not in Education, Employment, or Training) määrästä Suomessa on vaihtelevia arvioita. Työryhmä perusti työnsä arvioon, jonka mukaan pelkän perusasteen

varassa olevia työmarkkinoiden ja koulutuksen ulkopuolisia alle 25-vuotiaita nuoria on noin 40 000. Työryhmä asetti toiseksi painopisteekseen näiden nuorten löytämisen ja tukemisen. Työryhmä päätyi tukemaan opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoamaa nuorisotyötä ja erityisesti laajentamaan etsivää nuorisotyötoimintaa sekä kehittämään verkostoyhteistyötä.

Työryhmän kolmas painopiste oli edistää työllisyyttä mm. panostamalla nuorten työttömien ohjaukseen ja työvoimakoulutukseen. Vuoden 2013 alussa tuli voimaan nuorisotakuun kanssa samanaikaisesti useita TE-hallintoa koskettaneita uudistuksia, kuten TE-toimistojen rakenneuudistus. Lisäksi TE-toimistot siirtyivät uuteen palvelumalliin. TE-palvelut uudistuivat päivitetyn lain julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta mukaisesti. Useat yhtä aikaa voimaan tulleet uudistukset vaikeuttivat nuorten palveluihin ohjautumista TE-toimistoissa erityisesti vuoden 2013 ensimmäisen kuuden kuukauden aikana. Tämä todettiin myös Kuntoutussäätiön nuorisotakuun ensimmäisen vuoden toimeenpanoa arvioineessa tutkimuksessa. Vuoden 2013 loppupuolella tilanne tasoittui ja uusiutuneisiin TE-palveluihin ohjautui aiempaa enemmän nuoria. Vuonna 2014 TE-palveluihin on ohjautunut kuukausittain enemmän nuoria kuin vuonna 2013.

Arvioitaessa nuorisotakuun toimeenpanoa on otettava huomioon vuoden 2013 alussa voimaan tulleet muutokset lainsäädännössä sekä erityisesti edelleen heikentynyt taloudellinen tilanne niin Suomessa kuin laajemmin Euroopassa. Jatkuva muutostila tekee syy-seuraus -suhteiden jäljittämisen varsin vaikeaksi. Taloudellisen tilanteen heikentyminen ja julkiseen talouteen kohdistuvat säästöpainet ovat esimerkiksi johtaneet tilanteeseen, jossa nuorisotakuun myötä TE-toimistojen nuorten palveluihin lisättäväksi osoitetut virat eivät lisänneetkään virkailijoiden kokonaismäärää toivotulla tavalla. Myös koulutuksessa on jouduttu käynnistämään säästötoimia osana hallituksen rakennepoliittisen ohjelman toteutusta.

2 Katsaus Nuorisotakuutyöryhmän esitysten toimeenpanoon

2.1 Nuoret, jotka eivät saa perusasteen jälkeen koulutuspaikkaa tai eivät suorita tutkintoa

Vuosittain perusasteen koulutuksen päättää noin 60 000 nuorta. Nuorten ikäluokat pienenevät ja keväällä 2014 perusopetuksen päättäneitä oli noin 58 000. Suomessa perusopetuksensa päättäneet hakevat hyvin jatko-opintoihin (keväällä 2014 vain noin 1500 nuorta jätti kokonaan hakematta yhteishaussa). Kaikki eivät vastaanota saamaansa opiskelupaikkaa tai keskeyttävät opinnot välittömästi niiden alettua esimerkiksi väärän alan valinnan tai terveydellisten syiden vuoksi. Vuosittain jokaisesta ikäluokasta jää nuoria ilman jatko-opiskelupaikkaa ja osa heistä ei suorita myöhemminkään mitään perusopetuksen jälkeistä tutkintoa.

**Ehdotus 1. Ammatillista koulutusta lisätään niillä alueilla, joilla sitä nuorisoi-
kaluokkaan nähden on muita vähemmän. Vuodesta 2013 lähtien 1 200 aloittajaa, kustannukset valtiolle 17 M€ ja kunnille 23,6 M€**

Koulutustakuun toimeenpano aloitettiin jo vuonna 2012 lisäämällä ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamääriä metropolialueella ja eräissä muissa kasvukeskuksissa. Ammatillisen peruskoulutuksen tarjontaa vuosina 2014-2016 koskevat päätökset tehtiin kesällä 2013. Niiden mukaan ammatillisen koulutuksen tarjontaa parannettiin alueilla, joilla on eniten koulutusta tarvitsevia nuoria ja työvoiman tarvetta.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon rakenteellista kehittämistä jatketaan edelleen hallituksen rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti uudistamalla lukion, ammatillisen peruskoulutuksen, ammatillisen aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön rakenteita. Rakennepoliittisen ohjelman linjauksen tavoitteena on parantaa lukio- ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen järjestäjien toimintaedellytyksiä, yhteistyötä ja laatua sekä turvata jatko-opintoihin sekä työelämän tarpeisiin vastaavan koulutuksen valtakunnallinen ja alueellinen saavutettavuus. Hallituksen esitys eduskunnalle uudistuksen toteuttamisesta on annettu syksyllä 2014 eduskunnalle (HE 306/2014). Annettu esitys raukesi eduskunnassa maaliskuussa 2015. Myös koulutuksen sääntely- ja rahoitusjärjestelmiä uudistetaan. Tavoitteena on tehostaa rahoituksen ohjausvaikutusta nykyisestä mallista (HE 310/2014). Myös tämä hallituksen esitys raukesi eduskunnassa maaliskuussa 2015.

Ehdotus 2. Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijaksi ottamisen kriteereitä muutetaan siten, että perusasteen päättäneet, vailla toisen asteen tutkintoa olevat voidaan valita ensin toisen asteen opiskelijavalinnassa. Uudistetut perusteet otetaan käyttöön vuonna 2013

Opiskelijaksi ottamisen perusteita ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa koskeva opetus- ja kulttuuriministeriön asetus tuli voimaan 1.1.2013. Sitä sovellettiin ensimmäisen kerran otettaessa opiskelijoita syksyn 2013 yhteishaussa keväällä 2014 alkavaan koulutukseen. Aikataulu sovitettiin yhteen SADE-ohjelmassa (Sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelma) toteutettavan Oppijan palvelukokonaisuuden uusien sähköisten hakupalvelujen käyttöönoton kanssa.

Uudessa asetuksessa yhteishakua muutettiin siten, että jatkossa sen kautta koulutukseen hakeutuvat pääsääntöisesti juuri perusopetuksensa päättäneet sekä vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa ja koulutuspaikkaa olevat. Vailla koulutuspaikkaa olevat asetetaan lisäpisteillä etusijalle koulutuspaikan jo saaneisiin nähden. Lukion oppimäärän suorittaneet hakevat yhteishaussa omassa valintaryhmässään kuten ennenkin. Muutoksella voitiin suunnata yhteishaun piirissä olevaa koulutustarjontaa perusopetuksen päättäneille sekä vailla toisen asteen tutkintoa ja koulutuspaikkaa oleville. Muutoksilla ei rajoitettu tutkinnon suorittaneiden oikeutta hakeutua ammatilliseen peruskoulutukseen, mutta heitä ohjattiin käyttämään yhteishaun sijasta muita hakuväyliä.

Henkilöt, joilla on aikaisempi ammatillinen tutkinto, hakeutuvat jatkossa uuteen koulutukseen erillishakujen kautta. Oppijan palvelukokonaisuus -hankkeessa on kehitetty näitä palveluja (mm. aikuiskoulutuksen hakupalvelut, AIKU) ja ne on otettu käyttöön loppuvuodesta 2014.

Tavoitteena on muuttaa koulutuspaikkaansa vaihtavien hakeutumisprosessia siten, että alanvaihtajat hakeutuisivat uuteen koulutukseen ensisijaisesti oppijan verkkopalvelukokonaisuus -hankkeessa kehitettävien hakupalvelujen avulla. Näiden uusien sähköisten palvelujen tarkoituksena on tukea sujuvaa koulutuspaikan vaihtoa koulutuksen järjestäjien välillä opiskelijaksi ottamisen perusteita noudattaen.

Kevään 2014 ammatillisen ja lukiokoulutuksen yhteishaussa aloituspaikkoja oli tarjolla yhteensä 84 900, joista 46 500 ammatillisessa koulutuksessa ja 38 400 lukio-koulutuksessa. Kaikkia hakijoita kevään yhteishaussa oli yhteensä noin 82 200 (97 % suhteessa aloituspaikkoihin). Ammatilliseen koulutukseen ensisijaisesti hakeneita oli noin 51 000 (110 % suhteessa aloituspaikkoihin) ja lukiokoulutukseen ensisijaisesti hakeneita oli lähes 32 000 (83 % suhteessa aloituspaikkoihin).

Perusopetuksen 9. luokan päättäneiden sijoittuminen jatko-opintoihin on onnistunut hyvin uuden asetuksen myötä, koska hakijoista lähes 99 % on saanut opiskelupaikan joko ammatillisen ja lukiokoulutuksen yhteishaussa tai valmistavien koulutusten haussa.

Perusopetuksen keväällä 2014 päättäneitä (9.lk) oli noin 58 000. Kevään 2014 ammatillisen ja lukiokoulutuksen yhteishaussa perusopetuksen päättäneitä hakijoita oli yhteensä noin 56 450, eli noin 1500 jätti hakematta kevään yhteishaussa. Osa heistä haki myöhemmin esimerkiksi lisähaussa tai perusopetuksen jälkeisten valmistavien koulutusten omassa haussa.

Perusopetuksensa keväällä päättäneistä tuli ammatilliseen ja lukiokoulutukseen valituksi kevään yhteishaussa noin 55 200 (98 % hakijoista). Kaikista ammatilliseen ja lukiokoulutukseen hakeneista valituksi tuli tässä vaiheessa noin 74 000 (89 % hakijoista).

Kesällä 2014 järjestettiin ensimmäistä kertaa yhteishaku perusopetuksen jälkeisiin ei-tutkintoon johtaviin koulutuksiin (ns. perusopetuksen jälkeisten valmistavien koulutusten haku). Tässä yhteishaussa tarjolla oli yhteensä noin 5 400 aloituspaikkaa. Tässä haussa ei haeta vammaisten valmentavaan ja kuntouttavaan opetukseen ja ohjaukseen eikä myöskään kotitalousopetukseen. Ensisijaisia hakijoita haussa mukana oleviin valmistaviin koulutuksiin oli yhteensä 4 400, joista perusopetuksen keväällä 2014 päättäneitä (9.lk) oli 2 000. Hakijoista kaikkiaan noin 2 700 (61 %) sai haun päätyttyä paikan. Perusopetuksen päättäneistä hakijoista paikan sai heti haun päätyttyä noin 1 300 (65 %). Osa ilman paikkaa jääneistä on saanut opiskelupaikan varasijalta tai lisähaussa taikka muualta hakemastaan koulutuksesta (esim. yhteishaun kautta).

Perusopetuksen 9. luokan päättäneiden sijoittuminen jatko-opintoihin on onnistunut hyvin uuden asetuksen myötä, koska hakijoista lähes 99 % on saanut opiskelupaikan joko ammatillisen ja lukiokoulutuksen yhteishaussa tai valmistavien koulutusten haussa.

Ulkopuolelle jääneiden määrää pienentää huomattavasti se, että osa on hakenut ja tullut valituksi yhteishakujen ulkopuolisiin koulutuksiin, jotka eivät vielä ole mukana sähköisessä haussa. Esimerkiksi vammaisten valmentavassa ja kuntouttavassa opetuksessa ja ohjauksessa sekä talouskoulupetuksessa on tilastojen mukaan viime vuosina aloittanut noin 900–1000 perusopetuksen samana keväänä päättänyttä. Kun lisäksi otetaan huomioon muut tilastoinnin ulkopuoliset kohde-ryhmälle suunnatut koulutukset (esim. eräät erikoislukiot ja kansanopistojen linjat), voidaan arvioida, että perusopetuksen keväällä päättäneistä ilman mitään koulutuspaikkaa jääneitä oli syksyllä 2014 joitakin satoja. Aikaisempina vuosina lukumäärä on ollut arviolta 3 000–4 000.

Kevään 2014 yhteishaussa tutkinnon jo suorittaneet eivät enää voineet hakea ammatillisen ja lukiokoulutuksen yhteishaussa. Tutkinnon suorittanut, joka haluaa hakea ammatilliseen peruskoulutukseen, hakee erillishauulla suoraan oppilaitokseen samoin kuin näyttötutkintoon valmistavaan peruskoulutukseen on jo aiemminkin haettu. Aikuiskoulutuksen hakupalvelu on otettu käyttöön Opintopolussa syksyllä 2014. Keväällä 2015 on tarkoitus ottaa käyttöön haku erityisoppilaitoksiin.

Koulutuksen järjestäjän on järjestämisluvassa määrätyn kokonaisopiskelijamääränsä mukaisesti arvioitava ja päätettävä, minkä verran sen on syytä asettaa aloituspaikkoja tarjolle yhteishaussa mukana olevaan koulutukseen ja minkä verran aloituspaikkoja jätetään erillishakuja varten.

Kuva 1. Perusopetuksen keväällä 2014 päättäneet ja yhteishaussa hakeneet (Opetushallitus)

	Aloituspaikat	Ensisijaiset hakijat	Valitut	Paikan vastaanottaneet
Ammatillinen koulutus	46 521	25 888	25 952	23 519
Ahvenanmaa - Åland	46 521	8	8	3
Etelä-Karjala	46 521	684	690	650
Etelä-Pohjanmaa	46 521	1 104	1 105	1 006
Etelä-Savo	46 521	808	797	727
Kainuu	46 521	426	426	377
Kanta-Häme	46 521	924	929	855
Keski-Pohjanmaa	46 521	390	394	368
Keski-Suomi	46 521	1 441	1 456	1 302
Kymenlaakso	46 521	947	936	874
Lappi	46 521	1 030	1 023	913
Pirkanmaa	46 521	2 188	2 225	1 994
Pohjanmaa	46 521	961	970	882
Pohjois-Karjala	46 521	893	897	793
Pohjois-Pohjanmaa	46 521	2 431	2 381	2 086
Pohjois-Savo	46 521	1 316	1 283	1 190
Päijät-Häme	46 521	1 008	957	907
Satakunta	46 521	1 119	1 121	1 020
Tuntematon	46 521	13	12	11
Uusimaa	46 521	5 873	6 002	5 396
Varsinais-Suomi	46 521	2 324	2 340	2 165
Lukiokoulutus	38 023	30 562	29 440	26 745
Yhteensä	84 544	56 449	55 208	50 264

Kuva 2. Kaikki yhteishaussa 2014 keväällä hakeneet (Opetushallitus)

	Aloituspaidat	Ensisijaiset hakijat	Valitut	Paikan vastaanottaneet
Ammatillinen koulutus	46 521	25 888	25 952	23 519
Ahvenanmaa - Åland	46 521	23	22	8
Etelä-Karjala	46 521	1 230	1 102	924,00
Etelä-Pohjanmaa	46 521	1 869	1 708	1 390
Etelä-Savo	46 521	1 341	1 204	1 010
Kainuu	46 521	703	659	521
Kanta-Häme	46 521	1 739	1 519	1 215
Keski-Pohjanmaa	46 521	666	598	516
Keski-Suomi	46 521	2 723	2 524	1 973
Kymenlaakso	46 521	1 653	1 418	1 195
Lappi	46 521	1 848	1 647	1 311
Pirkanmaa	46 521	4 517	3 998	3 063
Pohjanmaa	46 521	1 576	1 435	1 187
Pohjois-Karjala	46 521	1 631	1 482	1 161
Pohjois-Pohjanmaa	46 521	4 578	4 044	3 119
Pohjois-Savo	46 521	2 546	2 266	1 838
Päijät-Häme	46 521	2 386	1 860	1 541
Satakunta	46 521	2 083	1 891	1 503
Tuntematon	46 521	277	104	73
Uusimaa	46 521	13 248	11 227	8 944
Varsinais-Suomi	46 521	4 299	3 712	3 068
Lukiokoulutus	38 023	32 129	30 474	27 505
Yhteensä	84 544	83 064	74 671	63 065

Ehdotus 3. Tutkinnon osaan tähtäävän oppisopimuksen hinnan määräytymisperustetta muutetaan koulutustakuun piirissä olevilla, perusasteen päättävillä nuorilla siten, että yksikköhinta määräytyy koko tutkintoon tähtäävän ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnan mukaisena. Korotetaan työnantajille osoitettavaa koulutuskorvausta koulutustakuun piirissä oleville nuorille 800 euroon kuukaudessa, volyymi noin 500 opiskelijaa. Korotetun koulutuskorvauksen kustannukset ovat noin 5 M€.

Koulutuskorvaus on ensimmäisenä oppisopimusvuonna 800 e/kk, toisena 500 e/kk ja kolmantena 300 e/kk. Työnantajille on maksettu korotettua koulutuskorvausta vuonna 2013 noin 150:stä samana vuonna perusopetuksen tai 10-luokan päättäneistä oppisopimusopiskelijoista. Vuonna 2014 korotettua koulutuskorvausta on maksettu 268 oppisopimusopiskelijasta. Vaikka korotettua koulutuskorvausta saaneiden nuorten määrä on kasvanut, asetettuja määrällisiä tavoitteita ei saavutettu.

Vuonna 2014 korotettua koulutuskorvausta on maksettu 268 oppisopimusopiskelijasta. Koulutuskorvaus on ensimmäisenä oppisopimusvuonna 800 euroa kuukaudessa, toisena 500 euroa kuukaudessa ja kolmantena 300 euroa kuukaudessa.

Korotettu koulutuskorvaus työnantajille on osa laajempaa toimenpideohjelmaa, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti vuonna 2014 (Toimenpideohjelma nuorten työssäoppimisen ja oppisopimuskoulutuksen uudistamiseksi). Toimenpideohjelman tavoitteena on lisätä nuorten oppisopimuskoulutusta, kehittää oppilaitosmuotoista ja oppisopimusmuotoista koulutusta yhdistäviä koulutusmalleja sekä nuorille suunnattua koulutusta ja työtä joustavasti yhdistäviä malleja. Toimenpiteet kohdennetaan alle 25-vuotiaille, vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa oleville nuorille.

Nuorten työssäoppimis- ja oppisopimusuudistus sisältää erilaisia kehittämishankkeita:

- oppisopimuskoulutuksen ennakkojakso
- työpaikkaohjaajien ja -kouluttajien koulutus
- korotettu koulutuskorvaus työnantajille
- tuettu oppisopimuskoulutus
- oppilaitos- ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen yhdistäminen

Kehittämishankkeet muodostavat kokonaisuuden, jossa työpaikalla tapahtuvaa oppimista/opiskelua eri muodoissa voidaan kehittää ja käyttää monipuolisesti ja joustavasti ottamalla huomioon sekä opiskelijan että työelämän tarpeet. Monipuolistamalla työssäoppimisen toteutustapoja koulutuksen järjestäjien ja työpaikkojen yhteistyönä sekä rakentamalla joustavia opintopolkuja voidaan vaikuttaa siihen, että yhä useampi koulutuksen aloittanut nuori pysyy koulutuspalveluissa ja saa suoritettua tutkintonsa loppuun. Nuorten työssäoppimisen ja oppisopimuskoulutuksen uudistamisen toimenpideohjelma kestää vuoteen 2017 saakka.

Nuorten työssäoppimis- ja oppisopimusuudistuksen kehittämishankkeiden myötä saadaan tietoa siitä, millaiset toimintamallit suomalaiseseen koulutusjärjestelmään ja oppisopimuskoulutukseen soveltuvat ja tuottavat parhaita tuloksia.

Ehdotus 4. Tuetaan maahanmuuttajanuorten opiskeluvaihtoehtojen ja kielitaidon parantamista lisäämällä tähän suunnattua koulutusta kansanopistoissa ja kansalaisopistoissa. Opiskelumaksuja kompensoidaan opintotietojärjestelmän kautta. Kustannukset: 2 M€, opiskelijamääräarvio 1 500.

Koulutuksiin osallistuneita maahanmuuttajia oli vuonna 2013 kansalaisopistoissa 428 ja kansanopistoissa 154. Vastaavat luvut vuonna 2014 olivat 325 ja 126 opiskelijaa.

Opetushallitus myöntää hakemuksen perusteella kansan- ja kansalaisopistoille valtionavustusta koulutukseen, jolla parannetaan maahanmuuttajanuorten opiskeluvaihtoehtoja ja kielitaitoa. Saamallaan avustuksella opistot tarjoavat koulutusta, joka on maksutonta opiskelijoille. Opistoille suunnatuissa valtionavustuksen hakuohjeissa Opetushallitus korostaa mm. sitä, että etusijalle pitää asettaa juuri peruskoulunsa päättäneet maahanmuuttajanuoret. Tällä tarkoitetaan alle 20-vuotiaita peruskoulun tai perusopetuksen lisäopetuksen päättäneitä, päättämisvaiheessa olevia tai oppivelvollisuusiän ylittäneitä henkilöitä, joilla ei ole jatkokoulutuspaikkaa. Toissijaisesti koulutukseen voidaan ottaa myös 20-29-vuotiaita vailla toisen asteen koulutusta olevia (nuorten aikuisten osaamisohjelman kohderyhmä) maahanmuuttajanuoria. Maahanmuuttajanuorilla tarkoitetaan Suomeen muuttaneita ulkomaalaisia henkilöitä, joilla on kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa. Turvapaikanhakijat eivät tässä yhteydessä kuulu maahanmuuttajien ryhmään.

Tarjottavan koulutuksen on oltava maahanmuuttajanuorille soveltuvaa. Lisäksi koulutuksen vähimmäislaajuudeksi on määritelty 300 opetustuntia kansalaisopistoissa ja 15 opiskelijaviikkoa kansanopistoissa.

Ehdotuksen 4 vaikuttavuutta voidaan arvioida vasta sitten, kun Opetushallituksen valtioavustusten käytöstä pyytämät raportit ovat käytettävissä (30.6.2016).

Ehdotus 5. Toteutetaan nuorten aikuisten osaamisohjelma vuosina 2013-2016. Ohjelman kustannukset ovat 27 miljoonaa euroa vuonna 2013 ja 52 miljoonaa euroa vuodessa vuosina 2014-2016 jakautuen seuraavasti:

- **Ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen lisääminen noin 2 500 aloittajalla: lisäkustannukset 20 miljoonaa euroa vuodessa vuonna 2013 ja 40 miljoonaa euroa vuodessa vuosina 2014-2016,**
- **Oppisopimuskoulutuksena suoritettavaan ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen lisääminen 1 500 aloittajalla: lisäkustannukset 5 miljoonaa euroa vuonna 2013 ja 10 miljoonaa euroa vuodessa vuosina 2014-2016,**
- **Aikuisten ohjaus- ja neuvontapalvelujen vahvistaminen, lisäkustannukset 2 miljoonaa euroa vuodessa**

Nuorten aikuisten osaamisohjelma (NAO) käynnistyi alkusyksystä vuonna 2013. Osaamisohjelman tavoite on saada vailla toisen asteen tutkintoa olevia 20-29-vuotiaita suorittamaan tutkinto tai tutkinnon osia vuosina 2013-2016. Määrällisiksi tavoitteiksi suunniteltiin noin 4000 aloittajaa vuosittain. Näistä 1500 aloittaisi vuosittain oppisopimusmuotoisessa koulutuksessa.

Osaamisohjelman toimeenpanijoilta saadun palautteen perusteella osaamisohjelmaa muutettiin siten, että ammatillisen perustutkinnon suorittaminen tuli ohjelman yhteydessä mahdolliseksi.

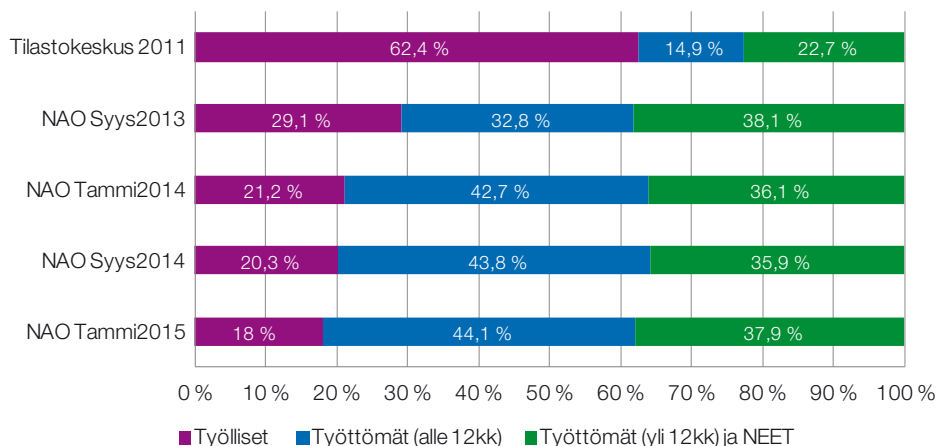
2.2 Nuorten aikuisten osaamishjelma saavuttamassa määrälliset tavoitteensa

Nuorten aikuisten osaamishjelmassa on 20.9.2014 mennessä aloittanut oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa 5 323 opiskelijaa ja oppisopimusmuotoisessa koulutuksessa 430 opiskelijaa.

Nuorten aikuisten osaamishjelmassa on 20.9.2014 mennessä aloittanut oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa 5 323 opiskelijaa (tiedot 56/60 rahoitusta saaneesta oppilaitoksesta) ja oppisopimusmuotoisessa koulutuksessa 430 opiskelijaa. Vuoden 2014 loppuun mennessä aloittajien määrän arvioitiin olevan lähellä 8 000 opiskelijaa.

Laadullisesti Nuorten aikuisten osaamishjelma on onnistunut hyvin tai erittäin hyvin. Uusimpien käytettävissä olevien tilastojen (20.9.2014) mukaan ohjelmassa aloittaneista opiskelijoista noin 80 % on ollut työttömiä ja noin 20 % työssäkäyviä. Miesten osuus aloittaneista opiskelijoista on noussut yli 50 %:n kun heitä on kohderyhmästä noin 60 %. Vieraskielisten osuus aloittaneista on noussut lähes 18 prosenttiin aloittaneista, kun kohderyhmästä heidän osuutensa on neljännes.

Kuva 3. NAO-koulutusten aloittajat työmarkkina-aseman mukaan verrattuna vailla toisen asteen tutkintoa oleviin 20–29-vuotiaisiin vuoden 2011 lopussa (Tilastokeskus)

Ohjelmaa toteuttavat oppilaitokset ovat räätälöineet NAO-koulutuksia panostamalla mm. toimintaan, jossa opiskelijoita haetaan alueellisten yhteistyöverkostojen kanssa. Esimerkiksi TE-toimisto on mukana 83 %:ssa koulutuksista. Oppilaitokset ovat painottaneet myös alkuvaiheen ohjausta ja tukea. Opintokokonaisuuksia on lisäksi pilkottu pienempiin osiin. Siten on onnistuttu pitämään koulutusten

keskeyttämistä kohtalaisena osallistujajoukossa, jossa monella voi olla taustalla useampi aiempi keskeytys.

Ohjelmaa toteuttavien oppilaitosten ja opetus- ja kulttuuriministeriön keskinäisissä työseminaareissa on vaihdettu kokemuksia ja toimivia käytäntöjä periaatteessa uudenlaisen opiskelijaryhmän kohtaamisesta. Toteuttajille kohdennetussa kyselytutkimuksessa syksyllä 2014 havaittiin, että oppilaitokset ovat siirtämässä NAO-ohjelmassa kehitettyjä hyviä käytäntöjä osaksi oppilaitosten normaalia toimintaa. NAO:n toteuttamisen aikana oppilaitokset ovat oppineet kohtaamaan entistä paremmin keskeyttämisherkän kohderyhmän ja saaman heille tutkinnon tai tutkinnon osan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on toteuttanut hallinnonalallaan myös muita toimia, jotka ovat tukeneet koulutustakuun ja nuorten aikuisten osaamishjelman toteutumista.

Kun esiopetus muuttuu velvoittavaksi 1.8.2015 alkaen, vahvistaa se kaikkien lasten kouluvalmiuksien kehittymistä. Eduskunnalla on päätettävänä hallituksen esitys ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavasta koulutuksesta ja työhön ja itseenäiseen elämään valmentavasta koulutuksesta. Uusien nivelvaiheen koulutusten on tarkoitus käynnistyä 1.8.2015.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on jakanut vuosina 2012–2014 yhteensä noin 72 miljoonaa euroa valtionavustusta koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseksi. Valtionavustus on tarkoitettu vaikeimmassa asemassa oleville kouluille. Valtionavustuksessa otetaan huomioon koulun lähialueelta vain perusasteen varassa olevien osuus 30–54-vuotiaista, työttömyys sekä vieraskielisten osuus. Painopistealueina on ollut parantaa koulun toimintaa ja opetuksen laatua, vähentää koulupudokkaiden määrää, tukea maahanmuuttajien opetusta sekä lisätä sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Vuosina 2010–2014 on suunnattu yhteensä 245 miljoonaa euroa pienentämään esi- ja perusopetuksen ryhmäkokoja. Opetuksen järjestäjä on voinut käyttää myönnettyä rahoitusta ns. resurssiopettajien palkkaukseen ja lisäämään jakotunteja sekä järjestämään samanaikaisopetusta. Opetus- ja kulttuuriministeriön eduskunnalle tekemän selvityksen perusteella suurten opetusryhmien (yli 25 oppilasta) osuus on tehtyjen toimien ansiosta lähes puolittunut vuosina 2008–2013.

Maahanmuuttajien mahdollisuuksia suorittaa lukiokoulutus sekä päästä korkeakoulutukseen on parannettu mahdollistamalla lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen järjestäminen. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle kielelliset ja muut tarvittavat valmiudet lukiokoulutukseen siirtymistä varten.

Valtion kotouttamishjelman mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriö asetti syksyllä 2013 työryhmän selvittämään miten voidaan parantaa oppivelvollisuusikäisten maahanmuuttajien mahdollisuuksia suorittaa peruskoulun oppimäärä. Työryhmän työ päättyi syyskuun lopussa 2014, jolloin se esitti uutta kohderyhmän tarpeista lähtevää rakennetta aikuisten perusopetukseen. Työryhmän esitys

oli yksimielinen. Lausuntokierros on päättynyt 5.12.2014, jatkotoimenpiteistä ei ole vielä päätöksiä.

Esitysten tavoitteena on selkeyttää nykyistä pirstaleista järjestelmää ja luoda yksilön näkökulmasta joustavat ja ymmärrettävät koulutuspolut tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidosta perusopetuksen päättötodistukseen asti. Samoin korjattaisiin pahimmat toimeentulon ongelmat. Ehdotus ottaa huomioon eri-ikäisten aikuisten erilaiset tarpeet edetä jatkokoulutukseen ja siirtyä myöhemmin työelämään. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmän näkemyksen mukaan nuoret aikuiset ovat ryhmä, jonka perusopetuksesta päättötodistukseen asti on syytä huolehtia erityisen hyvin. Myös muissa ryhmissä on huolehdittava siitä, ettei suomalaiseen koulujärjestelmään synny uudenlaisia kohtia, joissa koulutuspolku jatko-opintoihin katkeaa. Tässä tarkoituksessa luku- ja kirjoitustaidon opetus sisällytettäisiin selkeästi omaksi osaksi aikuisten perusopetusta. Aikuisten perusopetus muutettaisiin kokonaan valtion rahoittamaksi.

2.3 Nuori ei putoa koulutuksesta ja työstä ja saa tarvitsemansa palvelut eteenpäin pääsemiseksi

Kaikkein vaikein kohderyhmä ovat ne nuoret, jotka eivät ole mukana missään aktiivisessa toiminnassa ja jotka eivät hakeudu työttömäksi työnhakijaksi TE-toimistoon. Ryhmään kuuluvat myös nuoret, jotka sairauksien tai muun vaikean elämäntilanteen vuoksi ovat vaarassa syrjäytyä yhteiskunnasta. Näiden ns. kadoksissa olevien nuorten asemaa vaikeuttaa se, että vastuut näiden nuorten tavoittamiseksi ja saattamiseksi palveluiden piiriin ovat edelleen epäselvät. Myös asiaa koskeva lainsäädäntö on uutta. Voimassa oleva lainsäädäntö ei myöskään mahdollista ammatillisen kuntoutuksen järjestämistä kaikille sitä tarvitseville nuorille.

Ehdotukset 6 ja 7. Kunnille säädetään vastuu perusopetuksen päättävien nuorten ohjauksesta. Jatkovalmistelussa määritellään lainsäädännön sisältö ja arvioidaan kustannusvaikutukset. Perusopetuksen jälkeiseen nivelvaiheeseen liittyvän tiedon käytöstä säädetään lailla. Säädöksissä määritetään, missä rooleissa ja millä tavoin jatko-opiskelun aloittamisen tiedot ovat nähtävänä eri viranomaisille, nuorelle ja nuoren huoltajille.

Asia ei ole edennyt työryhmän ehdotuksen muodossa.

Ehdotus 8. ELY-keskusten nuorisotoimet vastaavat nuorisolain muutokseen liittyvästä alueellisesta koulutuksesta sekä nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen kehittämien hyvien käytäntöjen levittämisestä alueellaan. Yhtenäistetään kuntiin ja paikallistason viranomaisille menevää informaatio-ohjausta nuorten ohjaus- ja palveluverkoston osallistumisesta.

ELY-keskusten (vuoden 2014 alusta lukien aluehallintovirastojen) nuorisotoimet ovat vastanneet nuorisolain muutokseen (7 a § ,20.8.2010/693) liittyvästä monialaisesta yhteistyöstä, ohjaus- ja palveluverkostojen alueellisesta koulutuksesta sekä nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen kehittämien hyvien käytäntöjen levittämisestä alueellaan. Nuorisolain mukaan kunnassa on oltava nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, joka suunnittelee ja toimeenpanee paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön kehittämistyötä. Verkostoon kuuluvat opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimen sekä työ- ja poliisihallinnon edustajat. Lisäksi verkostoon voi kuulua puolustushallinnon ja muiden viranomaisten edustajia. Verkosto toimii vuorovaikutuksessa nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Kunnat voivat koota myös yhteisen verkoston. Verkosto ei käsittele yksittäistä nuorta koskevia asioita.

Jotta nuorille suunnatut palvelut toimisivat yhtenäisesti ja palvelujen vaikuttavuutta voitaisiin parantaa, nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tehtävänä on: 1) koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi; 2) edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus; 3) suunnitella ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi ja tarvittaessa palvelusta toiseen siirtymiseksi; 4) edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta suunnitteleamalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken.

Verkostojen koulutuksen järjestämisestä ja hyvin käytäntöjen levittämisestä on sovittu toiminnallisissa tulossopimuksissa vuosille 2012-2013. Marras-joulukuussa 2011 tehty peruspalvelujen arviointi mm. monialaisten viranomaisverkostojen veloitteen toteutumisesta osoitti, että verkosto oli 91 %:ssa kunnista.

Vuoden 2013 toimintaa kuvaava valtakunnallinen kysely tehtiin vuoden 2014 alussa. Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto on perustettu 273 kuntaan ja sen on valmisteilla 22 kunnassa. Seitsemän kuntaa ei ole perustanut nuorten ohjaus- ja palveluverkostoa. Verkostot ovat joko kuntien omia tai yhteisiä toisen kunnan kanssa tai seutukunnallisia. Kaikissa perustetuissa verkostoissa ei ole mukana vielä kaikkia laissa edellytetyjä tahoja, mutta verkostot ovat kuitenkin toimineet palveluja kehittämisen. Verkostot ovat seuranneet nuorille suunnattujen palvelujen riittävyttä, saavutettavuutta, oikea-aikaisuutta, osuvuutta ja vaikuttavuutta. Verkostot ovat kehittäneet uusia menettelytapoja palveluihin ohjautumisen tehostamiseksi ja palvelusta toiseen siirtymiseksi sekä yhteistyön tehostamiseksi. Oikean palvelun löytämiseksi ja ohjautumiseksi on mukaan otettu toimintaa tukemaan myös nuorten tieto- ja

neuvontapalvelut. Useassa kunnassa ohjaus- ja palveluverkostolla on tärkeä rooli nuorisotakuun toteuttamisessa.

Nuorisotakuu nähdään edelleen haasteellisena. Useisiin kuntiin on perustettu ohjaus- ja palveluverkoston lisäksi erillinen nuorisotakuutyöryhmä. Joissakin kunnissa nuorisotakuuasioita käsittelee kunnanhallitus. Nuorisotakuutyöryhmissä on mukana yrittäjien edustus (yrittäjähdistys), työnantaja- ja työntekijäjärjestöjä ja kansalaisjärjestöjä.

Koulutuksia ja tilaisuuksia hyvien käytäntöjen levittämiseksi on ollut jokaisen kuuden ELY-keskuksen/aluehallintoviraston alueella. Kuntiin ja paikallisille viranomaisille menevää informaatio-ohjausta nuorten ohjaus- ja palveluverkoston osallistumisesta on yhtenäistetty mm. kirjeillä, vierailuilla paikan päällä, tilaisuuksilla ja jakamalla tietoa yhteistyö- ja esimiesfoorumeissa. Informaatio-ohjausta on jaettu myös nuorisotakuun koulutustilaisuuksissa.

Nuorisotutkimusseura julkaisi oppaan ”Ryhmistä verkostoksi ja verkoston toiminta laadukkaaksi” <http://primapaper.fi/allianssi/muita-julkaisuja/myk/primapaper>. Myös ESR-hankkeissa on kehitetty nuorisolain mukaisen ohjaus- ja palveluverkoston toimintaan liittyviä oppaita.

Ehdotus 9. Etsivä nuorisotyö laajennetaan koko maahan. Toiminnan laajentamisessa otetaan huomioon myös Aikalisä-toimintamallin kanssa tehtävä yhteistyö ja menetelmien yhteensovittaminen. Nuorten työpajatoiminnan kattavuutta parannetaan, laatua kehitetään ja lisätään yhteistyötä oppilaitosten kanssa. Pajapalveluja vahvistetaan starttivalmennuksella, joka helpottaa etsivän nuorisotyön tavoittamien nuorten nopeaa palveluihin ohjaamista. Kustannukset: 8 M€

Taulukko 1. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (opetus- ja kulttuuriministeriö)

	2012	2013	2014
Nuorten työpajatoiminta			
Varattu rahoitus (milj. €)	13	13	13
Osallistuneiden nuorten määrä	14260	14720	
Kuntien määrä	266	270	
Etsivä nuorisotyö			
Varattu rahoitus (milj. €)	11,5	11,9	14
Osallistuneiden nuorten määrä	14614	16627	
Kuntien määrä	287	285	

Etsivä nuorisotyö on laajentunut lähes koko Suomeen vuoden 2013 aikana.

Etsivä nuorisotyö on laajentunut lähes koko Suomeen vuoden 2013 aikana. Etsivää nuorisotyötä tarjottiin vuonna 2013 yhteensä 285 kunnan alueella, mikä on 94 % Manner-Suomen kunnista. Valtionavustuksella on voitu palkata eri toimijoiden etsivään nuorisotyöhön 364 henkilötyövuotta. Etsivä nuorisotyö oli yhteydessä 27 117 nuoreen, joista 16 627 nuorta jatkoi etsivän nuorisotyön kanssa tiiviimmin vuoden aikana. Tämä on 2013 nuorta enemmän kuin edellisenä vuonna. Nuorista 74 %:lle löytyi sopiva aktivointitoimenpide toimintavuoden 2013 aikana, 22 %:lle ei. Etsivän nuorisotyön koulutusta järjestävät alueittain aluehallintovirastojen nuorisotoimet (aiemmin ELY-keskusten nuorisotoimet).

Etsivän nuorisotyön osallistuminen puolustusvoimien Aikalisä-toimintaan on lisääntynyt. Yhteistyö puolustusvoimien kanssa näyttää vakiintuneen ja löytäneen paikkansa.

Etsivän nuorisotyön osallistuminen puolustusvoimien Aikalisä-toimintaan on lisääntynyt: 65 % etsivän nuorisotyön tekijöistä toimii yhteistyössä Aikalisän kanssa ja 52 % on osallistunut Aikalisä-koulutukseen. Yhteistyö toimii hyvin. Puolustusvoimat antaa myönteistä palautetta etsivien nuorisotyöntekijöiden olemassaolosta, toiminnasta ja roolista kutsunnoissa. Toiminta näyttää vakiintuneen ja löytäneen paikkansa. Aikalisä-toimintamallissa voidaan tarjota psykososiaalista tukea nuorten miesten syrjäytymiskehityksen ehkäisemiseksi. Toimintamallin avulla nuorille miehille voidaan aktiivisesti tarjota tukea kutsunnoissa tai silloin, kun varusmies- tai siviilipalvelus keskeytyy.

Nuorten työpajatoimintaa on 270 kunnan alueella. Työpajatoimintaan osallistui noin 23 000 valmentautujaa, joista lähes 15 000 oli nuoria (alle 29-vuotiaita). Työpajojen henkilöstö teki toimintavuoden aikana kaikkiaan 1 870 henkilötyövuotta (htv). Yhteensä työpajoilla työskenteli noin 2000 eri henkilöä.

Nuorten työpajatoimintaan voi osallistua koko Suomessa. Valtakunnallinen työpajayhdistys (TPY) kehittää työpajatoiminnan laatua kouluttamalla ja kehittämällä työpajojen prosesseja vastaamaan nuorten tarpeisiin. Lisäksi ESR-hankkeilla on kehitetty työpajojen ja oppilaitosten yhteistyötä ja työpajojen ns. opinnollistamista, mikä tarkoittaa työpajalla tai muussa työvaltaisessa oppimisympäristössä hankittavan osaamisen tunnistamista ja kuvaamista opetussuunnitelman kielellä. Starttivalmennuksen aloittamista ja toteuttamista nuorten työpajoilla tuetaan opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella ja Valtakunnallisen työpajayhdistyksen kehittämistoimilla.

Valtakunnallinen työpajayhdistys järjestää vuosittain erilaisia tapahtumia, seminaareja, koulutuksia ja verkostotapaamisia yhteistyössä työpajakentän toimijoiden ja sidosryhmien kanssa. Työpajatoiminnan kehittämisen painopisteenä on ollut kehittää työpajojen laatua ja vaikuttavuutta sekä alueellista verkostotoimintaa. Muita painopisteitä ovat olleet työpajat koulutusjärjestelmän tukena ja

vaihtoehtoisina oppimisympäristöinä, valmentajien valmennuksellisen ammattitaidon vahvistaminen, starttivalmennuksen levittäminen ja juurruttaminen, maahanmuuttajavalmennuksen ja suvaitsevaisuuden edistäminen sekä yhteisövalmennuksen kehittäminen.

Verkostotapaamisissa on keskusteltu mm. opinnollistamisesta, oppilaitosyhteistyöstä ja koulutuskumppanuudesta. Starttivalmennusta koskevien verkostopäivien tarkoituksena on keskinäisen verkostoitumisen lisäksi jakaa kokemuksia ja käytännönläheisiä esimerkkejä siitä, miten starttivalmennusta toteutetaan eri puolilla Suomea (esim. starttivalmennusprosessin aloitus, nuoren motivointi ja valmennukselle asetettavat tavoitteet).

Nuorten työpajojen yhteistyö oppilaitosten kanssa perustuu nuoren tarpeisiin. Nuorten työpajoista 93 % tekee yhteistyötä ammatillisten oppilaitosten ja 75 % peruskoulujen kanssa. Ammatillisten oppilaitosten kanssa tehtävä yhteistyö on oppilaitokseen tutustumisjaksoja, työssäoppimisjaksoja, kesken jääneen tutkinnon loppuun suorittamista, opinnollistamista ja osaamisen tunnistamista, opiskelumotivaation kohottamista sekä oppisopimuskoulutusjaksoja. Peruskoulujen kanssa tehtävä yhteistyö on peruskoulun TET-jaksoja, peruskoulun oppimäärän osasuorittamista tai suorittamista kokonaan sekä koulunkäynnin motivaation kohottamista.

Yhteistyössä oppilaitosten kanssa on kehitetty opinnollistamista, minkä avulla eri oppimisympäristöissä hankitusta osaamisesta tulee yhteismitallista ja vertailukelpoista. Näin opittua voidaan verrata esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen ja sen avulla voidaan turvata valmentautujien yksilöllinen ja ammatillinen kasvu ja edistää yhteiskunnallista ja koulutuksellista tasa-arvoa. Työpajajakson opinnollistaminen tuo esille nuoren osaamisen ja luo mahdollisuuksia osaamisen kerryttämiseen ja opitun hyväksi lukemiseen.

Ehdotus 10. Vahvistetaan TE-toimistoissa ammatinvalinta- ja uraohjausta lisäämällä uraohjauksen henkilöstöresursseja 60 henkilötyövuodella. Lisäresursseista osa kohdennetaan korkeasti koulutettujen palveluihin, maahanmuuttajien, vajaakuntoisten palveluihin sekä verkko- ja puhelinpalveluihin.

Työ- ja elinkeinoministeriö jakoi 19.12.2012 nuorisotakuun toimeenpanoon myönnettyjä lisäresursseja vahvistamaan TE -toimistojen ammatinvalinta- ja uraohjausta ottaen huomioon myös korkeasti koulutettujen, maahanmuuttajien ja vajaakuntoisten palvelutarpeet. Määräraha jaettiin seuraavasti:

Taulukko 2. Alueille jaetut määrärahat (työ- ja elinkeinoministeriö)

TE-toimisto	euroa
Uusimaa	611 000
Varsinais-Suomi	283 000
Satakunta	140 000
Häme	243 000
Pirkanmaa	351 000
Kaakkois-Suomi	242 000
Etelä-Savo	98 000
Pohjois-Savo	160 000
Pohjois-Karjala	138 000
Keski-Suomi	240 000
Etelä-Pohjanmaa	104 000
Pohjanmaa	110 000
Pohjois-Pohjanmaa	364 000
Kainuu	55 000
Lappi	161 000
Yhteensä	3 300 000€

Keväällä 2013 tehdyn selvityksen mukaan määrärahalla palkattiin TE-toimistoihin asiantuntijoita 55,5 henkilötyövuotta ja psykologeja 9 henkilötyövuotta. Yhteensä nuorten ohjaukseen kohdennettiin lisää henkilöresursseja noin 65 henkilötyövuotta. Tosiasiallinen lisäys jäi kuitenkin tästä noin puoleen samanaikaisesti toimeenpannun valtion tuottavuusohjelman vuoksi.

Nuorisotakuun määrärahalla palkattiin TE-toimistoihin asiantuntijoita yhteensä noin 65 henkilötyövuotta. Tosiasiallinen lisäys jäi kuitenkin tästä noin puoleen samanaikaisesti toimeenpannun valtion tuottavuusohjelman vuoksi.

Taulukko 3. Nuorisotakuun määrärahoilla palkattu henkilöstö (työ- ja elinkeinoministeriö)

Vertailutieto 31.12. 2012 tilanteeseen			
	Henkilöstöä rekrytoitu nuorisotakuun määrärahoilla		
Nimike	31.12.2012	22.3.2013	Muutos
Asiantuntija	22,5	57,5	35
Psykologi	13	11	-2
Yhteensä	35,5	68,5	33

Ehdotus 11. Ely-keskukset kokoavat alueellisen verkoston ohjaus- ja neuvontapalveluiden koordinointiin

Yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa työ- ja elinkeinoministeriö lähetti 2.7.2012 ELY-keskuksille ohjekirjeen, jossa ELY-keskusten edellytettiin nimeävän vastuuhenkilöt tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluihin ja perustavan alueelliset elinikäisen ohjauksen ohjaus- ja yhteistyöryhmät (*alueelliset ELO-ryhmät*). Ryhmissä ovat edustettuina esimerkiksi seuraavat tahot: ELY-keskukset, TE-toimistot, aluehallintovirastot, oppilaitokset, kunnat ja muut mahdolliset tahot. Alueellisten ELO-ryhmien tavoitteena on edistää ohjauspalveluiden saatavuutta ja laatua alueella.

Vuosien 2012–2013 aikana kaikkien ELY-keskusten alueelle on perustettu edellä mainitut ELO -ryhmät. Ryhmissä on edustus vähintään edellä mainituilta tahoilta. Ryhmät ovat laatineet kattavasti elinikäisen ohjauksen strategioita ja toimintasuunnitelmia. Ryhmien toiminnalla tuetaan eurooppalaisia ja valtakunnallisia elinikäisen ohjauksen strategisia tavoitteita. Näitä ovat ohjauksen saatavuus, urasuunnittelutaitojen kehittyminen, ohjaushenkilöstön osaaminen, ohjauspalvelujen laadun kehittäminen sekä ohjaustoimijoiden koordinointi ja verkostoyhteistyö. Nuorisotakuu ja nuorten ohjaus on luonnollisesti vain yksi osa elinikäisen ohjauksen yhteistyöryhmien toimintakentässä. Ryhmien tavoitteissa ja toiminnassa nuorisotakuu kuitenkin korostuu melko paljon.

Ehdotus 12. Lisätään ohjaavaa koulutusta ensimmäistä tai uutta uraa etsiville nuorille. Kustannukset 1 M€, jolla järjestetään 40 päivän ohjaava koulutus 780 nuorelle.

TE-palvelu-uudistuksen myötä vuoden 2013 alusta alkaen ohjaavasta koulutuksesta luovuttiin ja sen tilalle luotiin uusi tuote eli uravalmennus. Uravalmennuksella tuetaan ja ohjataan henkilöasiakasta selkeyttämään ammatinvalinta- ja uravaihtoehtoja, hakeutumaan ammatilliseen koulutukseen ja kehittämään työelämävalmiuksia. Vuoden 2013 aikana uravalmennukseen osallistui 4000 iältään 15–29-vuotiasta nuorta. Vuonna 2014 uravalmennuksessa aloitti noin 6 200 iältään 15–29 -vuotiasta nuorta.

Ehdotus 13. Lisätään maahanmuuttajanuorille työvoimapolitiittista koulutusta, joka sisältää opiskelunvalmiuksia ja kielitaitoa tukevaa koulutusta. Kustannukset ovat 1 M€, jolla järjestetään puolen vuoden koulutus 260 nuorelle.

Ehdotuksen mukaisesti opiskelunvalmiuksia ja kielitaitoa tukevaa työvoimapolitiittista koulutusta lisättiin. Kuten ehdotuksen 18 alla myöhemmin kuvataan, nuorille suunnattu työvoimakoulutus on hienoisesti lisääntynyt. Koulutuksen tarkan

kohdentumisen seuranta todettiin mahdottomaksi. Työ- ja elinkeinoministeriö selvitti miten nuorisotakuu on auttanut maahanmuuttajanuoria toteuttamalla kyselyn TE-toimistoille syksyllä 2013.

Kotoutumiskoulutuksen jälkeen nuorten kielitaito ei välttämättä riitä esimerkiksi siihen, että he hakeutuisivat ammatilliseen koulutukseen.

TE-toimistoille toteutettiin syksyllä 2013 kysely siitä, miten nuorisotakuu on auttanut maahanmuuttajanuoria. Suomen tai ruotsin kieltä osaamattomien nuorten ensisijainen palvelu on pääsääntöisesti kotoutumiskoulutus tai luku- ja kirjoitustaidon koulutus. Tilanne vaihtelee alueittain, mutta monilla alueilla vaikeutena ovat pitkät odotusajat kotoutumiskoulutukseen. Joillakin alueilla nuoria on priorisoitu kotoutumiskoulutuksen opiskeluvalinnoissa ja täten nopeutettu nuorten pääsyä koulutukseen. Ilman perusopetuksen päättötodistusta oleville nuorille kotoutumiskoulutus ei kuitenkaan välttämättä ole tarkoituksenmukaisin palvelu. Selkeänä kehittämistarpeena TE-toimistot näkevät sen, miten parannetaan oppivelvollisuusiän ylittäneiden mahdollisuuksia suorittaa perusopetus.

TE-toimistot pitivät maahanmuuttajanuorten tilannetta vaikeana siitä huolimatta, että monilla alueilla maahanmuuttajanuoria oli pystytty ohjaamaan koulutukseen tai muihin palveluihin hyvin tai melko hyvin ja palveluita oli myös räätälöity maahanmuuttajille.

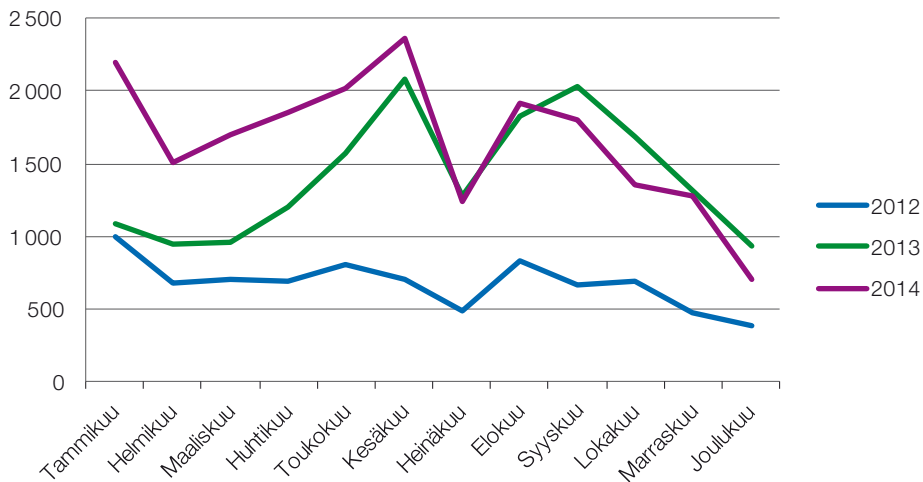
Vaikeutta on erityisesti rakentaa tavoitteellisia palveluketjuja maahanmuuttajanuorille. Kotoutumiskoulutuksen jälkeen nuorten kielitaito ei välttämättä riitä esimerkiksi siihen, että he hakeutuisivat ammatilliseen koulutukseen. Maahanmuuttajanuorten ei ole helppoa myöskään työllistyä avoimille työmarkkinoille. Kyselyn mukaan on tärkeää, että kielitaitoa tuetaan ammatillisen koulutuksen ohella. Lisäksi on tarve lisätä yhteistyötä työnantajien kanssa maahanmuuttajanuorten työllistymisen tukemiseksi.

TE-toimistot pitävät verkostomaista yhteistyötä tärkeänä, ja sitä toteutettiin eri aluilla aktiivisesti maahanmuuttajanuorten tukemiseksi. Kuitenkin tiiviimpää yhteistyötä kaivattiin mm. kunnan sosiaali- ja terveyspalveluiden kanssa, jotta esimerkiksi nuoren terveydellisiin ongelmiin pystyttäisiin puuttumaan ajoissa. Siten nuorta voitaisiin auttaa etenemään esimerkiksi opinnoissa.

Ehdotus 14. Työharjoittelun tulee olla vahvasti urasuunnittelua tukeva. Työharjoittelun enimmäiskesto työpajoilla saman työnantajan palveluksessa tulee joustavoittaa. Vastavalmistuneita nuoria ei pääsääntöisesti ohjata työharjoitteluun, vaan heidän työllistymistä tuetaan palkkatuella.

Esityksen mukaisesti työharjoittelu, työelämävalmennus ja työkokeilu yhdistettiin yhdeksi palveluksi: työkokeiluksi. Työkokeilun käyttötarkoitusta selkiytettiin ja kohdennettiin uudella tavalla. Tavoitteena oli, että työharjoittelun ja työelämävalmennuksen sijaan ammattikoulutettujen työttömien nuorten työllistymistä yrityksiin lisätään palkkatuella ja ammattikouluttamattomia työnhakijoita ohjataan työkokeiluun etsimään soveltuvaa alaa. Uudistusten jälkeen palkkatuen käyttö on kasvanut vuosina 2012–2014. Alkusyöksystä 2014 tehdyn työsopimuslain tulkinnan muutoksen jälkeen palkkatuen käytön määrä on pudonnut alle vuoden 2013 tason. Työ- ja elinkeinoministeriö on työmarkkinajärjestöjen kanssa sopinut poikkeuksesta työsopimuslakiin 1.1.2015 alkaen.

Kuva 4. Myönnetty palkkatukea alle 30-vuotiaille 2012–2014 (pl. oppisopimus) (Työnvälitystilasto)

Ehdotus 15. Työnhakua tuetaan lyhyillä työnhakukoulutuksilla. Kustannukset 2 M€, jolla järjestetään 2 viikon työnhakukoulutus 6 300 nuorelle.

TE-palvelu-uudistuksen myötä vuoden 2013 alusta alkaen käyttöön otettiin työnhakuvalmennus. Työnhakuvalmennus parantaa asiakkaan työnhakutaitoja niin, että asiakkaalla on valmiudet omatoimiseen työnhakuun. Työnhakuvalmennus voidaan räätälöidä eri kohderyhmien tarpeisiin (nuoret, maahanmuuttajat, korkeasti koulutetut, tietyn ammattialan edustajat jne.). Vuoden 2013 aikana työnhakuvalmennukseen osallistui noin 6 300 iältään 15–29-vuotiasta nuorta. Vuonna 2014 työnhakuvalmennuksen aloitti noin 14 000 iältään 15–29-vuotiasta nuorta.

Vuoden 2013 aikana työnhakuvalmennukseen osallistui noin 6300 15-29-vuotiasta nuorta. Vuonna 2014 työnhakuvalmennuksen aloitti noin 14 000 iältään 15-29-vuotiasta nuorta.

Ehdotus 16. Alennetaan työnantajien kynnystä palkata työkokemusta vailla olevia vastavalmistuneita nuoria vakainaistamalla Sanssi-kortti. Kevennetään palkkatuen käyttöön liittyvää työnantajien hallinnollista taakkaa. Kustannukset ovat 9 M€, jolla tarjotaan 2 800 nuorelle 6 kuukauden palkkatukijakso.

TE-toimistoissa käytetään Sanssi-korttia edistämään alle 30-vuotiaiden työllistymistä palkkatuella. Kortti osoittaa työtä haettaessa, että nuori on oikeutettu palkkatukeen. Nuorisotakuun myötä kortti laajeni koskemaan koko alle 30-vuotiaiden joukkoa. Nuorisotakuun aikana TE-toimistot ovat jakaneet noin 77 000 Sanssi-korttia. Palkkatukea saaneiden alle 30-vuotiaiden määrä on kehittynyt myönteisesti. Vuonna 2012 palkkatukea myönnettiin noin 8 100 nuorelle, vuonna 2013 noin 16 900 nuorelle ja vuonna 2014 kaikkiaan 19 900 nuorelle.

Vuonna 2012 palkkatukea myönnettiin noin 8100 nuorelle, vuonna 2013 noin 16 900 nuorelle ja vuonna 2014 kaikkiaan noin 19 900 nuorelle.

Ehdotus 17. Edistetään nuorten työmarkkinoille sijoittumista työhönvalmennuksella, joka tukee sekä nuorta että työnantajaa. Työhönvalmentajat edistävät niiden nuorten sijoittumista työelämään, joilla on vaikeuksia itsenäisesti löytää työpaikka ja jotka tarvitsevat apua työpaikalla työsuhteen alussa (esim. vammaiset ja muut vajaakuntoiset). Kustannukset: 2 M€, jolla tarjotaan työhönvalmennuspalveluja 2 000 nuorelle.

TE-palvelu-uudistuksen myötä vuoden 2013 alusta lukien työhönvalmennuksesta tuli vakiintunut valmennusmuoto. Työhönvalmennuksen tavoitteena on edistää asiakkaan työllistymistä ja tukea työssä pysymistä. Valmennus sisältää henkilökohtaista neuvontaa ja tukea asiakkaalle työpaikan hankkimisessa sekä tarvittaessa työsuhteen aikana, erityisesti työsuhteen alussa. Työnantajalle valmennus tarjoaa tietoa työnhakijan osaamisesta, TE-palveluista ja taloudellisista tuista. Valmennuksen sisältö määritellään asiakkaan palvelutarpeen mukaan, joten se voi olla eri asiakkailta erilainen. Vuoden 2013 aikana työhönvalmennukseen osallistui noin 960 iältään 15-29-vuotiasta nuorta. Vuonna 2014 työhönvalmennuksen aloitti noin 2 300 iältään 15-29-vuotiasta nuorta.

Vuoden 2013 aikana työhönvalmennukseen osallistui noin 960 iältään 15–29-vuotiasta nuorta. Vuonna 2014 työhönvalmennuksen aloitti noin 2 300 iältään 15–29-vuotiasta nuorta.

Ehdotus 18. Lisätään ammatillista työvoimakoulutusta nuorille lisä- ja täydennyskoulutuksien sekä lupakoulutuksien jne. osalta. Kustannukset 4 M €, jolla järjestetään 3 kuukauden koulutus 1460 nuorelle.

Ammatillista työvoimakoulutusta on pyritty kohdentamaan nuorille sekä pitkäaikaistyöttömille. Nuorten alle 30-vuotiaiden osuus ammatillisen työvoimakoulutuksen päättäneistä on hieman yli 30 prosenttia. Vuonna 2014 nuorten ikäluokkien osallistuminen työvoimakoulutukseen kasvoi lukumääräisesti noin 400 henkilöllä vuoteen 2013 verrattuna. Kasvua on tapahtunut erityisesti 25–29-vuotiaiden ryhmässä: lähes seitsemän prosenttia. Yrittäjäkoulutuksessa nuorten osuus on noin 24 prosenttia. Lukumääräisesti tarkasteltuna vuonna 2014 yrittäjäkoulutuksen päätti 13 prosenttia enemmän nuoria kuin vuonna 2013.

Vuoden 2014 tilastotietojen perusteella nuorten ikäluokkien osallistuminen ammatilliseen työvoimakoulutukseen on kasvussa myös vuoden 2013 jälkeen.

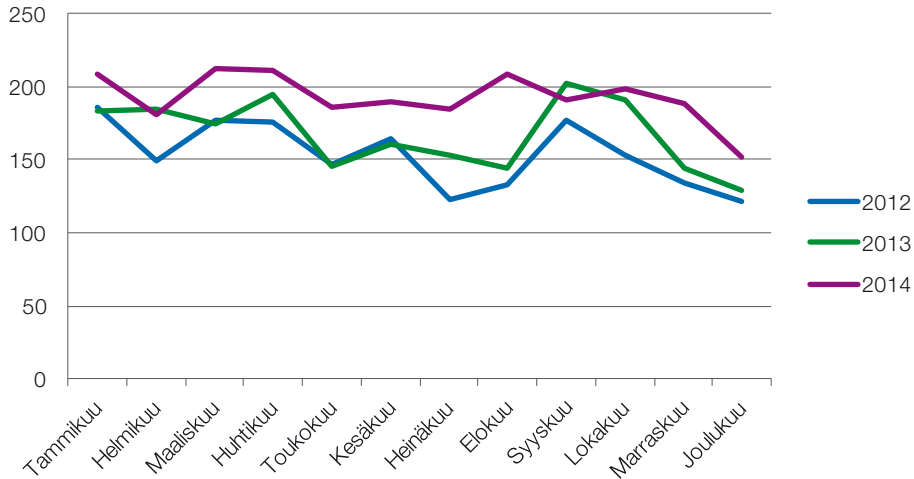
Ehdotus 19. Tuetaan ja kehitetään uusia yrittämisen ja yrittäjyyden edistämisen muotoja (osuuskunta, tiimi, mentorointi yms.) koulutuksen, neuvonnan ja starttirahan avulla. Yrittäjyyskoulutusta työvoimakoulutuksena lisätään ja yrittäjyyskoulutuksen toteutus tapaa kehitetään nuorille sopivaksi. Kustannukset 5 M€, jolla kuuden kuukauden koulutus tai starttiraha 1 300 nuorelle

Vuonna 2012 kaikkiaan 1 840 alle 30-vuotiasta nuorta sai starttirahan, vuonna 2013 starttirahan sai 2 007 nuorta ja vuonna 2014 sen sai 2 313 nuorta.

Nuorisotakuun aikana nuorille myönnettyjen starttirahojen määrä on lisääntynyt ja starttirahan käyttö on ollut selkeässä kasvussa. Vuonna 2012 kaikkiaan 1 840 alle 30-vuotiasta nuorta sai starttirahan, vuonna 2013 starttirahan sai 2 007 nuorta ja vuonna 2014 sen sai 2 313 nuorta. Lisäksi on otettava huomioon, että vuoden 2013 alusta uusittu laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta pidensi starttirahan maksimikestoja 18 kuukauteen.

Kuva 5. Alle 30-vuotiaille myönnetyt starttirahat 2012–2014
(Työnvälitystilasto)

Starttirahan lisäämisen ohella nuorten yrittäjyyttä on tuettu uudella TE-palvelulla. Vuoden 2013 aikana Uudellamaalla toteutettiin kaksi pilottia yrittäjyyspajasta ja kolmas käynnistyi vuoden 2014 puolella. Jokaiseen yrittäjyyspajaan valittiin 20 nuorta. Myös valitsematta jääneiden nuorten yrittäjyyttä tuettiin TE-toimistoissa. Tulokset pajoista ovat olleet erittäin rohkaisevia, ja ELY-keskukset kilpailuttavat nuorten yrittäjyyspajoja eri puolille maata. Tavoitteena on levittää uusi palvelumalli koko Suomeen.

ESR-hankkeessa ”Yhdessä yrittämään” keskityttiin kehittämään osuustoimintayrittäjyyttä. Hankkeen loppupuolella TE-toimistojen yritysneuvojat koulutettiin neuvomaan nuoria hyviksi havaituista osuuskuntayrittäjyyden sekä yhdessä yrittämisen malleista.

Ehdotus 20. Koulutukseen haun velvoittavuutta työmarkkinatuen ehtona lievennetään. Koulutukseen hakeutumisen velvoittavuutta tulisi lieventää siten, että velvoite hakea keväällä koulutukseen säilyy, mutta hakuvaihtojen määrää vähennetään kolmesta kahteen. Syksyn haun velvoittavuus työmarkkinatuen saannin ehtona tulisi poistaa. Työllistymissuunnitelman merkitystä korostetaan. Jos työllistymissuunnitelmassa on sovittu työttömän nuoren kanssa koulutukseen hakeutumisen sijasta jostakin muusta työllistymistä edistävästä vaihtoehdosta, koulutukseen hakeutumattomuudesta ei seuraa työmarkkinatuen menetystä.

Hallitus antoi eduskunnalle ehdotuksessa 20 mainitut muutokset sisältävän hallituksen esityksen (HE 134/2012 vp) ja muutokset tulivat voimaan vuoden 2013 alusta lukien. Koska uusia säännöksiä on sovellettu vasta syksyllä 2013 ja syksyllä 2014 alkavaan koulutukseen hakemiseen, säännösten todellista toimivuutta ja vaikuttavuutta on vielä liian aikaista arvioida.

Työttömyysturvalain (1290/2002) säännöksiä, jotka koskevat koulutusta vailla olevan nuoren velvollisuutta hakea opiskelupaikkaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä, muutettiin vuoden 2013 alusta työryhmän esityksen mukaisesti. Uusien säännösten mukaan nuoren kanssa voidaan sopia työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa laissa säädetyistä pääsäännöistä poikkeavasta opiskelupaikan hakemisesta tai hakuvelvollisuuden korvaamisesta kokonaan muilla toimilla. Sopiminen edellyttää, että synä on nuoren terveydentila, oppimisvaikeudet, kielitaito, erityinen suuntautuminen tiettyihin opintoihin tai muu näihin verrattava seikka.

Ehdotus 21. Selvitetään mahdollisuutta tarkentaa Kelan ammatillisen kuntoutuksen myöntämisperusteita, jotta ammatillista kuntoutusta voidaan myöntää elämäntilannelähtöisesti. Tällöin voitaisiin nykyistä paremmin ottaa huomioon sairauden lisäksi myös muut nuoren elämään ja työ- ja opiskelukykyyn vaikuttavat tekijät kuten sosiaalisten taitojen puute. Arvioidut lisäkustannukset nykyisellä hakijoiden määrällä olisivat 16–29-vuotiaiden nuorten osalta 0,4 miljoonaa euroa vuodessa. Nykyisellä hakijoiden määrällä muutoksen piirissä olisi noin 360 nuorta.

Kelan ammatillisen kuntoutuksen myöntämisedellytyksiä muutettiin 1.1.2014 alkaen. Lainmuutoksen myötä ammatillisen kuntoutuksen myöntämisedellytyksiä arvioitaessa otetaan huomioon sairauden, vian tai vamman lisäksi vakuutetun kokonaistilanne, kuten fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky. Työkyvyttömyyden uhkaa koskeva kriteeri poistui myöntämisedellytyksistä. Lisäksi 1.1.2014 lukien on arvioitu vakuutetun työ- tai opiskelukykyyn olennaista heikentymistä. Tämän myötä hakemuskäsittelyn toimintatavoissa on Kelassa tapahtunut muutoksia. Sairauskeskeisestä näkökulmasta on siirrytty arvioimaan nuoren elämäntilannetta kokonaisuutena. Nyt mahdollistetaan se, että ammatillisella kuntoutuksella voidaan tarttua ja vaikuttaa nuoren tilannetta haittaaviin tekijöihin, jotka ovat vaikuttaneet esim. aiemmin opiskelupaikan saamiseen tai opintojen keskeytyksiin.

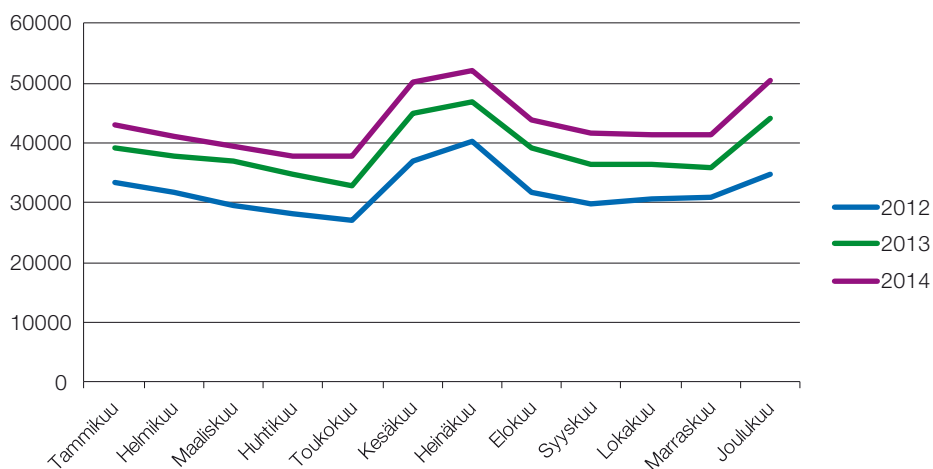
Vuonna 2014 nuorten (16–29-vuotiaat) ammatillisen kuntoutuksen ratkaisuja on tehty 13 % enemmän verrattuna tammi-elokuuhun 2013. Ammatillista kuntoutusta on myönnetty nuorille 15 % enemmän tammi-elokuussa 2014 verrattuna samaan ajankohtaan vuonna 2013.

Nuorten (16-29-vuotiaat) ammatillisen kuntoutuksen ratkaisuja on tehty 4 414 kpl tammi-elokuussa 2014. Vuonna 2014 ratkaisuja on tehty 13 % enemmän tammi-elokuuhun 2013 verrattuna. Ammatillista kuntoutusta on myönnetty nuorille 15 % enemmän tammi-elokuussa 2014 verrattuna samaan ajankohtaan vuonna 2013. Jo lyhyellä aikavälillä voidaan nähdä, että nuoria on päässyt ammatilliseen kuntoutukseen aikaisempaa enemmän. Nuorten ammatillisen kuntoutuksen päätöksiä on tehty 3 532 kpl (1-8/2014) ja 3 057 kpl (1-8/2013). Edellisestä voidaan todeta, että nuorten hakijoiden määrä on kasvanut lainmuutoksesta seuranneen tehokkaamman yhteistyötahojen ohjauksen myötä.

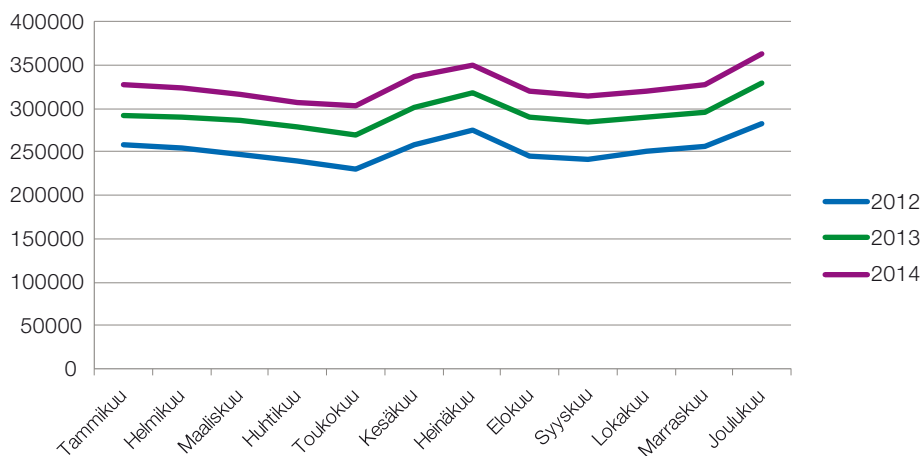
3 Nuorten työttömyyden kehitys nuorisotakuun aikana

Nuorten työttömyys on kasvanut tasaisesti nuorisotakuun aikana. Vuonna 2012 työttömiä alle 25-vuotiaita nuoria oli kuukausittain noin 32 000, vuonna 2013 noin 38 800 ja vuonna 2014 noin 43 300.

Kuva 6. Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä huun lopussa 2012–2014 (Työnvälitystilasto)

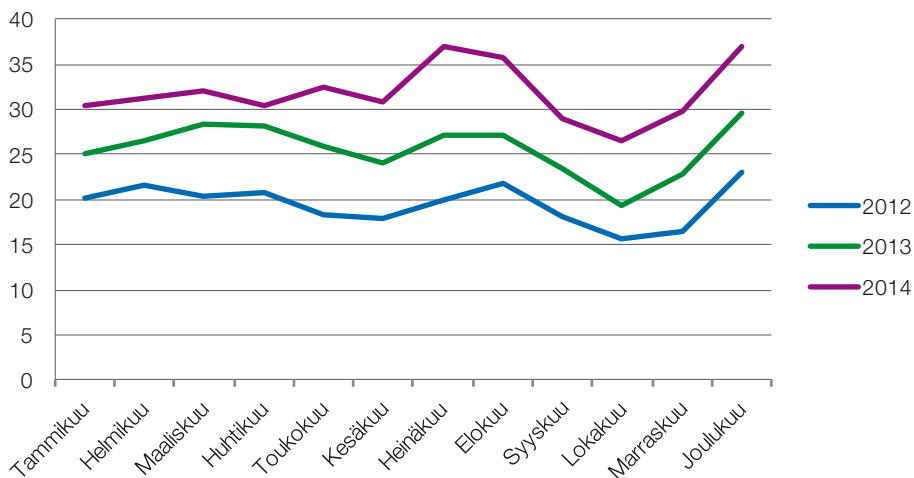

Kuva 7. Työttömyyden kehitys 2012–2014 (Työnvälitystilasto)

Myös työttömyysjaksojen pituus on hieman pidentynyt. Nuorisotakuun seuranta työ- ja elinkeinoministeriössä on pohjautunut siihen, kuinka monella nuorella työttömyys päättyy ennen kuin 3 kuukautta ylittyy. Vuonna 2012 nuorten työttömyys päättyi ennen 3 kuukauden ylittymistä 80,6 %:ssa tapauksista. Vastaava luku vuonna 2013 oli 74,4 % ja vuoden 2014 keskiarvo 68,3 %.

Kuva 8. Alle 25-vuotiaat nuoret, joiden työttömyys kestää yli 3kk 2012–2014 (Työnvälitystilasto)

Vuonna 2013 työttömiä yli 25-vuotiaita oli kuukausittain keskimäärin 14,4 % enemmän kuin vuonna 2012 ja vuonna 2014 työttömiä yli 25-vuotiaita oli kuukausittain keskimäärin 10 % enemmän kuin 2013. Vuonna 2013 nuoria työttömiä oli 21 % enemmän kuin edeltävänä vuonna, ja vuonna 2014 nousua oli 11,5 %. Kasvaneesta työttömyydestä huolimatta nuorten työttömyysjaksot ovat pysyneet suhteellisen lyhytkestoisina. Vuoden 2013 alussa nuorten työttömyysjaksot kestivät keskimäärin 11 viikkoa ja vuonna 2014 lopussa keskimäärin 14 viikkoa. Vastaavasti 25–54-vuotiailla työttömyyden keskimääräinen kesto oli vuoden 2013 alussa 33 viikkoa ja 2014 lopussa 38 viikkoa.

Vuosien 2011–2014 nuorten työttömyyden rakenteen tarkastelu osoittaa, että työttömyys on kasvanut vähiten niiden keskuudessa, jotka hakevat työtä pelkällä peruskoulun päättötodistuksella. Tähän ryhmään on nuorisotakuussa kohdistettu sekä koulutustakuun että nuorten aikuisten osaamisohjelman toimet. Näillä toimilla nostetaan nuorten koulutustasoa ja ehkäistään kouluttamattomien työttömyyttä. Nuorten työttömyys on lisääntynyt erityisesti lukion sekä korkeakoulututkinnon suorittaneiden keskuudessa. Lukumääräisesti eniten on työttöminä sellaisia nuoria, jotka ovat suorittaneet toisen asteen ammatillisen tutkinnon.

Taulukko 4. Alle 25-vuotiaiden työttömyyden kehitys koulutustaustan mukaan (kuukausikeskiarvo/Työnvälitystilasto)

	2011	2012	2013	2014	% muutos 2011 vs. 2014
Perusaste	9283	9524	10172	10156	+9,4 %
Toisen asteen ammatillinen tutkinto	15359	16791	21151	23792	+54,9 %
Lukio	3495	3554	4575	5964	+70,6 %
Korkea-aste	1146	1287	1680	1912	+66,8 %

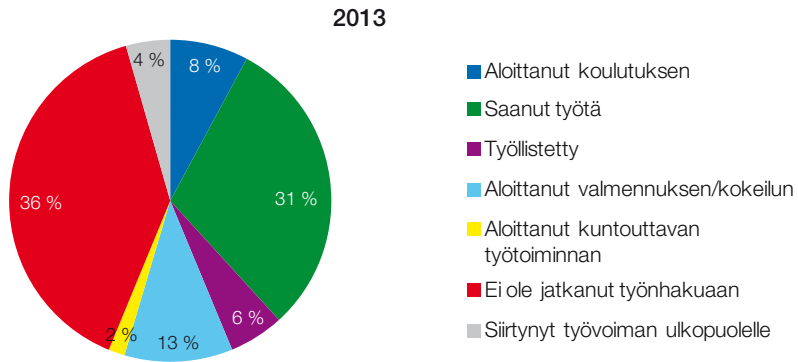
Vuosina 2012–2014 noin 92%:lle nuorista on TE-toimistossa tehty suunnitelma kolmen kuukauden sisällä työttömyyden alkamisesta. Vuonna 2012 kolmen kuukauden sisällä työttömyyden alkamisesta suunnitelmia tehtiin noin 35 000 kappaletta, vuonna 2013 noin 45 000 ja vuonna 2014 noin 52 000.

Kasvaneeseen nuorisotyöttömyyteen on TE-hallinnossa vastattu tehostamalla nuorten ohjautumista työllistymistä edistäviin TE-palveluihin. Nuorisotakuun aikana TE-palveluihin osallistuvien nuorten määrä on kasvanut vuosittain varsin selvästi. Kun vuonna 2012 alle 25-vuotiaita nuoria oli TE-palveluissa kuukausittain noin 16 800, sama luku vuonna 2013 oli noin 19 100 ja vuonna 2014 jo noin 22 500. Verrattuna vuoteen 2012 palveluissa olevien alle 25-vuotiaiden nuorten määrä on kasvanut kuukausitasolla noin 5 600 nuorella. Entistä tehokkaampi TE-palveluihin ohjaus näkyy selkeimmin, kun lukuja verrataan yli 25-vuotiaisiin nuoriin. Vuonna 2013 nuorten alle 25-vuotiaiden kuukausittainen määrä TE-palveluissa kasvoi suhteessa edeltävään vuoteen 13,4 %, kun yli 25-vuotiaiden määrä palveluissa laski 3 %. Vuonna 2014 alle 25-vuotiaiden palveluissa olevien lukumäärä oli noussut 17,9 %. Sen sijaan yli 25-vuotiailla kasvua oli 12,5 %. Hyvistä luvuista huolimatta on todettava, että tehostunut ohjaus palveluihin ei ole riittänyt siihen, että nuorisotakuun kolmen kuukauden tavoiteaikataulu olisi saavutettu. Tämä johtuu siitä, että nuorten työttömyys on lisääntynyt.

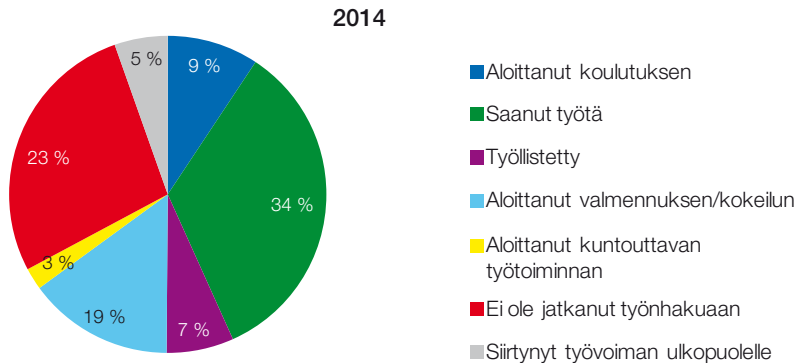
Nuorisotakuun aikana on tapahtunut selkeitä muutoksia siinä, minne nuoret ovat sijoittuneet ennen kuin kolmen kuukauden työttömyys ylittyi. Alla olevissa diagrammeissa on tarkasteltu niitä nuoria, jotka ovat nuorisotakuun mukaisesti työllistyneet tai aloittaneet palveluissa ennen kolmen kuukauden tavoiteajan ylittymistä. Verrattaessa vuosia 2013 ja 2014 nähdään, että valmennuksissa aloittaneiden nuorten määrät ovat nousseet 6 prosenttiyksikköä ja työtä saaneiden 3 prosenttiyksikköä. Merkittävin muutos kuitenkin näkyy siinä, että niiden nuorten määrä, joiden sijoittumisesta ei ole tietoa, on pudonnut peräti 13 prosenttiyksikköä. Tässä ”punaisen alueen” ryhmässä on nuoria, jotka ovat lopettaneet työnhaun, mutta eivät ole ilmoittaneet syytä miksi he ovat sen tehneet. Osa tällaisista nuorista on työllistynyt tai aloittanut koulutuksessa. Ryhmässä on merkittävästi myös nuoria, jotka eivät ole työllistyneet tai jotka syystä tai toisesta eivät ole saaneet TE-palvelua ja ovat näin päättäneet työnhaun ilman myönteistä lopputulosta. TE-hallinnon työnvälitystilastoilla ei

ole mahdollista selvittää, mitä ”punaisella alueella” olevat nuoret tekevät. He voivat olla työelämässä tai opiskelemassa, mutta myös passiivisina työttöminä.

Kuva 9. Alle 25-vuotiaiden nuorten sijoittuminen TE-toimistoista ennen kolmen kuukauden työttömyyden ylittymistä 2013 (Työnvälitystilasto)

Kuva 10. Alle 25-vuotiaiden nuorten sijoittuminen TE-toimistoista ennen kolmen kuukauden työttömyyden ylittymistä 2014 (Työnvälitystilasto)

4 Nuorisotakuun kansainvälinen ulottuvuus

Vaikka päävastuu nuorten työllisyyden edistämisestä kuuluu jäsenvaltioille, on nuorisotyöllisyys nostettu myös EU:ssa keskeiseksi painopisteeksi. EU:n laajuisia toimia on vuoden 2013 aikana lisätty nuorten sijoittumiseksi koulutukseen ja työmarkkinoille sekä nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Eurooppa-neuvosto hyväksyi huhtikuussa 2013 suosituksen EU:n nuorisotakuuksi. Suosituksen mukaan jäsenmaiden on tarjottava alle 25-vuotiaille nuorille työ- tai jatkokoulutuspaikka neljän kuukauden kuluessa peruskoulutuksen päättymisestä tai työttömyyden alkamisesta. Jäsenmaille annettu suositus noudattelee pitkälti Suomen kansallista nuorisotakuumallia. Suomen mallissa mukana ovat myös 25–29-vuotiaat vastavalmistuneet, EU:n suosituksessa tämä ryhmä ei ole mukana. Tämän lisäksi Suomen nuorisotakuumalliin kuuluvat koulutustakuu ja nuorten aikuisten osaamishjelma sekä esimerkiksi kuntoutuksen kehittäminen.

Suomi tukee aktiivisesti Euroopan laajuisen nuorisotakuun toimeenpanoa ja välittää runsaasti tietoa muille jäsenmaille useissa työllisyyttä ja koulutusta käsittelevissä verkostoissa. Muut maat ovat esimerkiksi kiinnostuneita kuulemaan Suomen kokemuksista nuorisotakuumallia rakennettaessa. Käytössä olevia tiedonvälityskanavia ovat esimerkiksi englanninkielinen verkkosivu www.youthguarantee.fi, Twitter-tili sekä EU:n organisoimat nuorisotakuujärjestelmien kehittämistä tukevat tilaisuudet. Suomi on ollut vuosien 2013 ja 2014 aikana varsin näkyvästi esillä useissa tilaisuuksissa ja jakanut aktiivisesti kokemuksiaan.

Vuonna 2013 EU:n monivuotisiin rahoituskehyksiin varattiin 6 miljardin euron määräraha nuorten työllisyyteen vuosille 2014–2020. Määräraha päätettiin osoittaa alueille, joilla nuorten työttömyysaste ylittää 25 % (Eurostatin vuoden 2012 keskiarvon mukaan). Aloite tukee osaltaan EU:n suositusta nuorisotakuun toimeenpanosta. Suomessa ei ollut ehtoja täyttäviä alueita. Tällä hetkellä eri puolilla Eurooppaa on käynnissä useita hankkeita, joilla rakennetaan kansallisia nuorisotakuun malleja.

Jokaiseen EU:n jäsenmaahan on nimitetty kansallinen nuorisotakuun koordinaattori. Hänen tehtävänä on koordinoida kansallisten nuorisotakuun toimeenpanosuunnitelmien valmistelu sekä jakaa aktiivisesti kokemuksia nuorisotakuun haasteista ja onnistumisista eurooppalaisille kollegoilleen. Suomi toimitti oman nuorisotakuun toimeenpanosuunnitelmansa komissiolle keväällä 2014.

5 Nuorisotakuun viestintä ja nuorisotakuu tutkimuksissa

Nuorisotakuun periaatteista, tavoitteista, sisällöistä ja alustavista tuloksista sekä tietoa ajankohtaisista tapahtumista on viestitty aktiivisesti useissa eri kanavissa. Viestintäkanavista tärkeimmät ovat nuorisotakuu.fi-verkkosivusto sekä nuorisotakuun sosiaalisen median kanavat (Facebook, Twitter, blogi) sekä erilaiset tapahtumat. Nuorisotakuun tunnetuksi tekemiseksi kampanjoitiin näkyvästi syksystä 2013 kevääseen 2014. Keskustelua nuorten tilanteesta on saatu aikaan. Tämä näkyy myös useissa tutkimuksissa, joissa on arvioitu nuorisotakuun toimeenpanon käynnistymistä useista eri näkökulmista. Tässä kappaleessa käydään läpi sitä miten nuorisotakuusta on viestitty ja miten eri tutkimukset ovat arvioineet nuorisotakuun toimeenpanon käynnistymistä.

5.1 Nuorisotakuun viestintä

Syksyllä 2012 ennen nuorisotakuun voimaan tuloa valmisteluvastuussa olevat ministeriöt (TEM, OKM, STM, VM) järjestivät nuorisotakuun aluekiertueen viidellätoista paikkakunnalla. Kiertueen tapahtumiin osallistuneet ministerit ja virkamiehet kertoivat alueiden toimijoille ja päättäjille nuorisotakuusta ja haastoivat heitä osallistumaan aktiivisesti nuorisotakuun toimeenpanoon. Samaan aikaan rakennettiin nopealla aikataululla nuorisotakuun verkkosivut osoitteessa www.nuorisotakuu.fi. Sivusto toimii myös ruotsiksi ja soveltuvin osin englanniksi. Samoihin aikoihin alkoi tiedonkulun varmistamiseksi ja viestintätoimien koordinoimiseksi kokoontua nuorisotakuun viestintäryhmä. Siihen ovat osallistuneet viestintäasiantuntijat niistä organisaatioista, jotka ovat olleet edustettuina nuorisotakuutyöryhmässä.

Nuorisotakuun vastuuministerit ja johtavat virkamiehet eri ministeriöistä ovat vuosina 2013 ja 2014 pitäneet yhteisiä tiedotustilaisuuksia medialle nuorisotakuun toimeenpanon eri vaiheissa. He ovat luonnollisesti vastanneet myös median haastattelu- ja tiedonhankintapyyntöihin sekä nuorisotakuun valmisteluvaiheessa että voimassaolon aikana. Medianäkyvyyttä on seurattu nuorisotakuulle räätälöidyllä mediaseurannalla.

Vuoden 2013 syksyllä tehtiin nuorisotakuuta ja sen tavoitteita tunnetuksi viestintäkampanjassa, joka jatkui kolmessa vaiheessa kevääseen 2014. Kampanjan teema oli onnistuminen ja nuorten kannustaminen. Kohderyhminä olivat nuoret, työnantajat ja nuorten parissa toimivat aikuiset. Kutakin kohderyhmää puhutteleva julkisuuden henkilö valittiin ”kasvoiksi”, ja heidän viestejään tuotiin näkyvästi esiin eri kanavilla (televisio, Internet, printtimedia, kadunvarsimainonta). Kampanjaa varten nuorisotakuu.fi -sivusto uudistettiin kokonaan, ja viestintä aloitettiin myös sosiaalisessa

mediassa, mikä antaa mahdollisuuden levittää ajankohtaista tietoa nopeasti ja saada aikaan vuorovaikutteisuutta.

Maaliskuusta elokuuhun 2015 Suomi osallistuu Euroopan unionin komission rahoittamaan nuorisotakuun viestintäkampanjaan, joka toteutetaan pilottina neljässä jäsenmaassa (Suomi, Romania, Portugali, Latvia). Kampanjan kohderyhmänä ovat sekä kaikkein vaikeimmin tavoitettavat nuoret (NEET) että heidän kanssaan työtä tekevät ihmiset, erityisesti etsivät nuorisotyöntekijät. Komission tarkoitus on laajentaa kampanjointi piloteista saatujen kokemusten perusteella kaikkiin jäsenmaihiin.

Erillisten kampanjoiden lisäksi nuorisotakuusta viestitään aktiivisesti sosiaalisessa mediassa (Facebook, Twitter). Syksystä 2014 asti on ilmestynyt Takuulla Nuorista! -blogi, jossa kirjoittajat tuovat esille nuorisotakuuta eri näkökulmista.

5.2 Työ- ja elinkeinoministeriön tilaama tutkimuksellinen tuki ja nuorisotakuun indikaattorit

Työ- ja elinkeinoministeriön kilpailutuksen tuloksena Kuntoutussäätiö toteutti nuorisotakuun toimeenpanoa seuraavan tutkimuksen vuoden 2013 aikana. Tutkimus oli riippumaton arvio nuorisotakuun toimeenpanon käynnistymisestä. Toimeenpanon arvion lisäksi tutkimus tuotti yksinkertaiset, mutta monipuoliset indikaattorit nuorisotakuun eri ulottuvuuksien seurantaan (http://www.tem.fi/files/39775/TEM-jul_15_2014_web_14052014.pdf). Seurantatyökalu löytyy osoitteesta nuorisotakuu.tietoanuorista.fi.

Nuorisotakuun toimien lisäksi nuorten tilanteeseen Suomessa vaikuttavat lisäksi monet muut asiat. Nuorten työttömyys vaihtelee herkästi esimerkiksi taloudellisten suhdanteiden mukaan, kuten aikasarjat osoittavat. Tämä on otettava huomioon nuorisotakuun ensimmäisen vuoden jälkeistä tilannetta tarkasteltaessa. Lisäksi nuorisotakuu on vasta käynnistynyt ja pääsemässä vauhtiin. Esimerkiksi nuorten ammatilliseen kuntoutukseen pääsyn kriteerit muuttuivat vasta vuonna 2014. On myös muistettava, että muutokset esimerkiksi monissa hyvinvointiin liittyvissä indikaattoreissa tapahtuvat ja näkyvät hitaasti.

Työ- ja elinkeinoministeriö tilasi nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen Kuntoutussäätiöltä. Tehdyn selvityksen mukaan ”nuorisotakuun alkuvaiheessa on tapahtunut selvää muutosta siinä, että nuoriin, heidän palvelutarpeisiinsa ja palvelujen kehittämiseen kiinnitetään aiempaa enemmän huomioita”. Kuntoutussäätiön mukaan tietoisuuden lisääntymisen ohella merkittävä muutos on myös se, että nuorten palveluissa toimivat tahot ovat lisänneet yhteistyötään. Yhteistyön ”tiivistäminen ja palvelujen integraatio edellyttää kuitenkin jatkossa muutoksia myös organisaatioiden omissa toimintamalleissa”.

Selvitys osoittaa, että ”useilla paikkakunnilla ja seuduilla nuorisotakuu on nostettu poliittisella tasolla keskeiseksi painopisteeksi. Kunnat ovat panostaneet paljon

nuorisotakuun toimeenpanoon ja siihen liittyvään eri toimijoiden väliseen yhteistyöhön. Monilla paikkakunnilla on tehty selvityksiä nuorten tarpeista ja palvelujen toimivuudesta ja niiden kehittämisestä ja laadittu tältä pohjalta konkreettinen toimenpideohjelma ja lisätty asian tunnettuutta erilaisten viestintäkampanjoiden, tilaisuuksien ja medianäkyvyyden avulla”.

Niinikään selvityksestä käy ilmi, että työnantajat tuntevat nuorten tavoin nuorisotakuun nimeltä, mutta harvemmin tuntevat tarkkaan sen sisältöä. Työnantajat toivoisivat saavansa enemmän tietoa nuorisotakuusta etenkin TE-toimistoista.

Enemmistö nuorten parissa toimivien organisaatioiden johtajista ja henkilöstöstä kokee nuorisotakuun nykyiset toteuttamismahdollisuudet vähintään kohtalaisiksi. Toimijat uskovat tätäkin paremmin nuorisotakuun tuleviin toteuttamisen edellytyksiin. Koulutustakuun toteuttamista pidetään tavoitteiltaan helpommin toteutettavana kuin muita nuorisotakuun osioita sekä nykyisin että tulevaisuudessa. Nuorisotakuun toteuttamista vaikeuttavat – sekä nuorten palveluissa toimivien viranomaisien että nuorten näkökulmasta – yleinen työmarkkinatilanne ja puute nuorten toiveiden mukaisista koulutuspaikoista. Tämän lisäksi nuoret kokevat, että tietoa palveluista ja erilaisista tukimuodoista on vaikea löytää.

Nuorisotakuun myötä eri organisaatioissa on panostettu ja lisätty resursseja nuorten palveluihin. Resurssit ovat lisääntyneet etenkin työpajatoiminnassa ja etsivässä nuorisotyössä. Lukiokoulutuksessa resurssit ovat puolestaan pysyneet ennallaan. Nuorisotakuu on vaikuttanut myönteisesti nuorten palveluja tuottavien organisaatioiden omaan toimintaan. Keskimäärin yli puolessa organisaatioista toimintamallit ovat muuttuneet nuorisotakuun myötä. Sen sijaan oppilaitoksissa muutosta on tapahtunut keskimääräistä vähemmän. Nuorisotakuu on vaikuttanut siihen, että organisaatioiden resurssit ovat lisääntyneet, yhteistyö on kehittynyt sekä nuorten palveluita tuottavien tahojen että työnantajien kanssa, nuorten palvelutarjonta on kehittynyt ja nuorten palveluohjaus on parantunut. Resurssien ja palveluiden kehittymisen lisäksi nuorisotakuun arvioidaan vaikuttaneen myös yhteistyömalleihin ja verkostotyöhön. Nuorisotakuulla koetaan olleen vaikutusta siihen, että nuoret pääsevät ammatilliseen koulutukseen entistä helpommin, nuoret saadaan ohjattua erilaiisiin palveluihin aiempaa paremmin ja työnantajien kanssa tehtävä yhteistyö toimii paremmin kuin ennen. Tähän mennessä tapahtunut muutos ei ole ollut vielä kovin merkittävää, mutta sen arvioidaan lisääntyvän vuonna 2015.

Kuntoutussäätiö selvitti osana tutkimusta sitä, miten nuorisotakuun toimeenpanoa voidaan arvioida mahdollisimman yksinkertaisesti, mutta samalla monipuolisesti. Kuntoutussäätiön päätyi suosittelemaan yhtätoista avainindikaattoria, jotka ovat:

Vaikutusindikaattorit 1: Työllisyys

- 1 Alle 25-vuotiaiden työttömyysaste
- 2 Alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden osuus ikäryhmästä

- 3 25-29-vuotiaiden vastavalmistuneiden työttömien työnhakijoiden osuus ikäryhmästä
- 4 Työttömien alle 25-vuotiaiden virta yli 3 kuukauden työttömyyteen
- 5 Työttömien vastavalmistuneiden virta yli 3 kuukauden työttömyyteen

Vaikutusindikaattorit 2: Koulutustakuun toteutuminen

- 6 Suoraan perusopetuksesta koulutukseen hakematta jättäneet, ne joita ei hyväksytty tai jotka eivät ottaneet paikkaa vastaan
- 7 Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 20-29-vuotiaiden nuorten osuus ikäluokasta

Vaikutusindikaattorit 3: Nuorten syrjäytymisen ehkäisy

- 8 Työttömien tai työvoiman ulkopuolella olevien 15-29-vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (NEET)
- 9 Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saavien 18-24-vuotiaiden nuorten osuus vastaavanikäisestä väestöstä
- 10 Työkyvyttömyyseläkeläisten osuus 16-29-vuotiaista Kelasto; Tilastokeskus, väestötilasto 2013

Vaikutusindikaattorit 4: Nuorten syrjäytymisen riskitekijät

- 11 Perusasteen ja toisen asteen opiskelijat, joilla ei yhtään läheistä ystävää (%)

Nuorisotakuun avainindikaattoreista on tehty verkossa toimiva interaktiivinen työkalu, jolla voidaan tarkastella nuorisotakuun toimeenpanon käynnistymistä valtakunnallisesti ja alueittain. Työkalu löytyy Nuorisoasiainneuvottelukunnan (Nuora) verkkosivuilta osoitteesta www.tietoanuorista.fi. Verkkotyökalua päivitetään neljännesvuosittain ja sitä kehitetään tarpeen mukaan.

5.3 Valtiontalouden tarkastusvirasto: Nuorisotyöttömyyden hoito

Valtiontalouden tarkastusvirasto teki tarkastussuunnitelmaansa sisältyneen nuorisotyöttömyyden hoitoa koskeneen tarkastuksen vuoden 2014 aikana. Tarkastuksessa kiinnitettiin huomiota myös nuorisotakuun toimeenpanoon. Valtiontalouden tarkastusvirasto toteaa raportissaan, että nuorisotakuulle asetettuja tavoitteita ei vuonna 2013 saavutettu. Heikkojen tulosten taustalla on monia tekijöitä, joista tärkein lienee huono taloudellinen tilanne.

Valtiontalouden tarkastusvirasto arvioi, että nuorisotakuun vaikutus työttömyyden kestoon vuonna 2013 oli tilastojen silmämääräisen tarkastelun perusteella suurin piirtein nolla. Havaintojen mukaan muutokset nuorten virrassa yli kolmen kuukauden työttömyyteen eivät aikasarjojen perusteella poikenneet juurikaan keskiikäisten työttömien vastaavista. Myöskään aktivointiasteiden kehityksessä ei

havaittu suuria eroja. Tarkastuksen mukaan pääsyynä nuorisotakuun heikkoihin tuloksiin lienee heikko suhdannetilanne. TE-palvelujen henkilöstömäärällä havaittiin olevan pieni, mutta tilastollisesti merkitsevä vaikutus työttömyyden pitkittymiseen. Mitä enemmän henkilöstöä on, sitä nopeammin työttömyys pystytään katkaisemaan. TE-toimistojen henkilöstön vähentäminen on siten johtanut siihen, että myös nuorten työttömyys on pitkittynyt.

Nuorten työttömyys kasvoi vuonna 2013 nuorisotakuusta huolimatta. Ei kuitenkaan voida tietää, miten paljon huonompi tilanne olisi ollut ilman nuorisotakuuta. Nuorisotakuun toteuttamista vaikeutti huono taloudellinen tilanne ja mahdollisesti myös TE-palvelujen uudistus. Taantuma lisäsi työttömien työnhakijoiden määrää, mikä kasvatti TE-toimistojen työmäärää ja samalla vähensi mahdollisuuksia tukityöllistää nuoria. Lisäksi TE-palvelujen uudistus hidasti palvelujen tarjoamista. Tarkastuksen perusteella ei voida arvioida nuorisotakuun onnistumista kokonaisuudessaan. Sen sijaan sen perusteella voidaan todeta, että nuorisotakuulle asetettuja tavoitteita ei saavutettu vuonna 2013.

Viranomaisten välistä yhteistyötä ja sen toimivuutta pidettiin ensiarvoisen tärkeänä nuorisotakuun valmistelussa. Nuorisolain mukaan paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten kunnassa on oltava nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, jossa on edustajat nuoriso-, opetus-, sosiaali- ja terveystoimesta sekä työ- ja poliisihallinnosta. Verkosto oli vuonna 2013 perustettu suurimpaan osaan kuntia. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuksessa saatiin viitteitä siitä, että verkostot eivät vielä toimi siten, että ne edistisivät nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta. TE-hallinnon ja muiden viranomaisten välisen käytännön yhteistyön areenoja ovat etsivä nuorisotyö, työpajatoiminta, työvoiman palvelukeskukset sekä TE-hallinnon ja kuntien koulutoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen välinen toiminta. Yhteistyössä on kehitetty myös erilaisia paikallisia toimintamalleja, joista on saatu hyviä kokemuksia. Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta kattavat suurimman osan kunnista. Työ- ja elinkeinoministeriö antoi uudet ohjeet nuorten ohjaamisesta työpajalle vuoden 2013 alussa. Tarkastuksessa saatiin viitteitä siitä, että uuden ohjeistuksen takia työpajoille ohjaus olisi tuolloin vähentynyt. Työ- ja elinkeinoministeriön tarkastuskertomuksen luonnoksesta antaman palautteen mukaan asia on korjattu tarkentamalla TE-toimistoille annettua ohjetta nuorten ohjaamisesta työpajoille työkokeiluun.

Työvoiman palvelukeskusten toiminnasta on säädetty lailla ja toimintaa laajennetaan koko maahan. Tarkastuksessa nousi esiin, että työvoiman palvelukeskusten toimintamallia voitaisiin käyttää nuorisotakuun tukena nykyistä enemmän. Tästä hyötyisivät etenkin erityistä tukea tarvitsevat nuoret.

Tarkastusviraston suositukset

1. Työ- ja elinkeinoministeriön tulisi teettää nuorisotakuun toimenpiteiden vaikutuksista luotettava ja koko nuorisotakuun kattava arviointitutkimus sitten,

kun takuu on ollut käytössä niin kauan, että sen tuloksista on saatavissa riittävästi tilastotietoa.

2. Työ- ja elinkeinoministeriön tulisi lisäksi
  - kiinnittää erityistä huomiota paljon tukea tarvitsevien nuorten palvelujen saatavuuden turvaamiseen
  - selvittää, voitaisiinko työvoiman palvelukeskuksen toimintamallia kehittää siten, että se tukisi nuorisotakuun toteuttamista nykyistä paremmin, etenkin erityistä tukea tarvitsevien nuorten osalta.

5.4 Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry:n Onnistunut nuorisotakuu -hanke

Allianssin Onnistunut nuorisotakuu -hankkeen tavoitteena oli selvittää ja arvioida nuorisotakuun toteutumista. Hankkeessa tarkasteltiin erityisesti nuorten ja heille palveluja järjestävien ammattilaisten näkemyksiä nuorisotakuusta ja monialaisen yhteistyön toimivuudesta. Mukana oli kolme kuntaa Uudeltamaalta: Kerava, Lohja ja Loviisa. Hanketta rahoitti Euroopan sosiaalirahasto (ESR).

Selvityksessä kartoitettiin haastatteluin ja kyselyin, miten nuorisotakuuta toteuttavat ammattilaistoimijat tekevät yhteistyötä "4p-mallin" (public-private-people-partnership) mukaisesti, millaiset käytännöt ovat osoittautuneet toimiviksi ja millaisia kehittämistarpeita on ilmennyt. Lisäksi selvitettiin ryhmä- ja yksilöhaastattelujen avulla, mitä nuoret ajattelevat nuorisotakuusta ja millaisina he kokevat erilaiset toimet sekä monialaisen yhteistyön vaikutukset.

Tutkimukseen haastatellut ammattilaiset olivat yksimielisiä monialaisen yhteistyön merkityksestä nuorisotakuun kehittämisessä. Vastaajien mukaan sen avulla voidaan välttää päällekkäistä työtä ja tarjota asiakkaan kokonaistilanne huomioon ottavaa tukea. Ammattilaisten mukaan nuorten palvelut paranisivat, jos ne toteutettaisiin matalalla kynnyksellä ja keskitettäisiin saman katon alle. Lisäksi vastauksissa ehdotettiin pohdittavaksi, miten tiedon jakamista ammattilaisten kesken voisi helpottaa asiakkaan suostumuksella. Eri hallinnonalojen välisen yhteistyön tiivistäminen nuorisotakuun toteutuksessa nähtiin tärkeäksi kehityssuunnaksi. Järjestöjen mahdollisuuksia toteuttaa nuorisotakuuta - esimerkiksi nuorten työllistäjinä ja muun osallisuuden vahvistajina - ei ole riittävästi hyödynnetty.

Selvitykseen vastaajien keskuudessa haluttiin kasvattaa yritysten ja muiden työnantajien roolia. Tähän ehdotettiin pyrittäväksi esimerkiksi tarjoamalla työnantajille aktiivisemmin tietoa erilaisista nuorten työllistämistä helpottavista tukimuodoista, kuten Sanssi-kortista.

Yksi nuorisotakuun suurimmista ongelmista kyselyn mukaan on se, että kuntoutuspalveluja on tarjolla vähemmän kuin näille palveluille on kysyntää. Erityisesti päihde- ja mielenterveyspalveluja sekä erilaisia sosiaalitoimen tukipalveluja tarvittaisiin lisää. Toisen asteen koulutukseen toivottiin koulutuslinjojen tarkempaa

suuntaamista hyvin työllistävälle aloille sekä tarjonnan monipuolistamista pienillä paikkakunnilla, joilla koulutuslinjoja on vain muutama. Ammatillaiset toivoivat oppilaitoksiin myös lisää erilaisia tukitoimia, kuten 9.-luokkalaisten opinto-ohjausta, koulunkäyntiavustajia sekä panostuksia erityisopetukseen ja tekemällä oppimiseen. Erityisesti toisen asteen koulutuksen keskeyttäneet nuoret nähtiin ryhmänä, jonka tilanteeseen olisi puututtava nykyistä enemmän. TE-palvelujen kehittäminen puhutti sekä ammatillaisia että nuoria. Molemmat ryhmät toivoivat TE-palveluihin liittyvän byrokratian vähentämistä, nuoren oman motivaation ja taipumusten huomioon ottamista sekä palvelujen parempaa saavutettavuutta (lähipalvelut, mahdollisuus kasvokkain asiointiin, selkeämmät ja helppokäyttöisemmät sähköisen asiointin palvelut). Nuoret korostivat lisäksi joustavuuden ja tilannekohtaisen harkinnan tarvetta tilanteissa, joissa säännösten jäykkä noudattaminen johtaa nuoren näkökulmasta epätarkoituksenmukaiseen lopputulokseen. Tällaisista tilanteista mainittiin usein esimerkkinä nuoren jaksamisongelmien seurauksena määrätty useiden kuukausien pituiset karenssit.

Selvitykseen haastatellut nuoret suhtautuivat myönteisesti nuorisotakuun ideaan ja sisältöön, joihin tutustuttiin haastattelun aluksi esitteen avulla. Nuorisotakuun koettiin tarjoavan mahdollisuuksia ja parantavan nuorten asemaa. Sen sijaan puhuttaessa erilaisista käytännön toimista ja palveluista näkemyksissä ilmeni enemmän hajontaa: etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta keräsivät varauksetonta kiitosta, kun taas TE-palveluissa nähtiin runsaasti kehittämistarpeita.

Selvityksen tulokset osoittavat, että hankkeeseen osallistuneissa kunnissa nuorisotakuuta toteutetaan monilta osin onnistuneesti. Esimerkkeinä hyvin toimivista palveluista voidaan mainita työpajatoiminta, etsivä nuorisotyö sekä erilaiset nuorten työllistymistä edistävät hankkeet, joissa nuoret saavat yksilöllistä ohjausta ja tukea. Näitä toimia yhdistää se, että niiden vaikutukset ovat nuorten omaa motivaatiota, aktiivista toimijuutta ja yhteiskunnallista luottamusta lisääviä. Nuorisotakuun onnistumista ei pitäisikään mitata pelkästään työttömyyslukuilla vaan ottaen huomioon nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden erilaiset ulottuvuudet.

Selvityksessä nousivat esille seuraavat suositukset:

- Matalan kynnyksen palveluiden kokoaminen yhden katon alle
- Tiedonkulun helpottaminen monialaisessa yhteistyössä asiakkaan suostumuksella
- Yhteistyötä lisääminen toimijoiden ja hallinnonalojen välillä
- Järjestöjen roolin kehittäminen nuorisotakuussa: nuorten työllistäminen ja osallisuuden vahvistaminen mm. harrastustoimintaa tarjoamalla
- Työnantajien roolin kasvattaminen esim. tarjoamalla heille lisää tietoa nuorten työllistämiseen liittyvistä tukimuodoista ja tekemällä tukien hakeminen helpommaksi

- TE-palvelujen kehittäminen nuorten yksilölliset tarpeet huomioon ottaviksi, byrokratian vähentäminen ja paremmat sähköiset palvelut. Lähipalvelupisteiden tai -päivien saaminen paikkakunnille, joilta puuttuu oma TE-toimisto.
- Ohjauksen ja tukitoimien lisääminen oppilaitoksissa
- Kuntoutuspalvelujen saatavuuden parantaminen
- Kohderyhmien moninaisuuden, erilaisten tarpeiden ja yhdenvertaisuusnäkökulmien huomioon ottaminen nuorisotakuussa

5.5 Nuoret luukulla – Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä

Nuorisotutkimusverkoston ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen yhteishankkeessa tutkittiin nuorten syrjäytymisen ehkäisytöiden kustannuksia ja vaikuttavuutta kolmenlaisella aineistolla ja kolmesta näkökulmasta. Rekisteriaineistolla selvitettiin nuorten käyttämien terveyspalvelujen kustannuksia 2006–2011. Palvelujärjestelmässä työskentelevien ammattilaisten haastatteluilla kartoitettiin käsityksiä nuorten asemasta palveluissa. Kolmas, monissa aiemmissa raporteissa vähälle huomiolle jäänyt näkökulma oli palvelujen asiakkaina olevien nuorten omien kokemusten esiin nostaminen.

Tutkimuksen tulokset

Tutkimuksen mukaan alentuneen toimintakyvyn myötä työ- ja opiskelukykynsä menettäneet nuoret eivät saa tarvitsemiaan palveluja. Kroonisesti syrjäytyneiden nuorten terveyspalvelujen kokonaiskustannukset ovat jopa seitsenkertaiset verrattuna vain peruskoulun suorittaneisiin, ei-syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin. Syrjäytymisen kestolla on yhteys suurempiin kustannuksiin. Syrjäytymisen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen välimaastossa liikkuvat nuoret, ns. piipahtelijat, käyttävät palveluja paljon. Syrjässä olevat nuoret ovat muita samanikäisiä sairaampia.

Kroonisesti syrjäytyneiksi luokiteltujen keskuudessa nousevat vahvasti esille erilaiset mielenterveysongelmat ja mielenterveyslääkkäiden käyttö. Tämä selittyy osittain aktivointitoimenpiteisiin ohjatuille nuorille tarjottavilla psykologin/psykiatrin palveluilla ja siten lisääntyneellä diagnosoinnilla. Akuuttiin mielenterveyshoitoon pääseminen koettiin kaiken kaikkiaan hankalaksi ja pitkät jonot ongelmallisiksi. Työllisyyspalveluihin nuoret olivat pääasiassa tyytyväisiä, vaikkakin ongelmiksi koettiin pitkät odotusajat ja toisaalta työntekijöiden näkökulmasta käyttämättömät ajat. Nuoret kaipaavat päivitysluonteista, henkilökohtaista asiointimahdollisuutta, joita on mahdollista kehittää uusien sähköisten välineiden avulla.

Tutkimuksessa nostettiin esille tarve samalta luukulta saatavista palveluista: yhden ja saman henkilön pitäisi olla vastuussa nuoren palvelukokonaisuudesta etenkin silloin, kun nuorella on moninaisen tuen tarve.

Tutkimuksen mukaan varhaisen puuttumisen sekä varhaiskasvatukseen ja lapsuuteen investoinnin rinnalla pitää huolehtia siitä, että jokaisessa elämänvaiheessa on mahdollisuuksia päästä pois syrjäytymisen kierteestä. Tutkimuksen tulokset antavat aihetta suhtautua varauksella siihen, että aktivointi olisi yleispätevä keino parantaa nuorten tilannetta.

Tutkimuksen johtopäätökset

Nuorten elämäntilanteet voivat vaihdella nopeastikin: nuoret liikkuvat edestakaisin työttömästä opiskelijaksi/työlliseksi/toimenpiteessä olevaksi ja taas työttömäksi. Ongelmat ovat usein pitkäkestoisia. Niiden ratkaiseminen voi yhteiskunnan näkökulmasta olla hidasta ja kallista, nuoren näkökulmasta taas turhauttavaa ja lannistavaa. Terveysteen liittyvät ongelmat ja hatara työelämään kiinnittyminen saattavat vahvistaa toisiaan ja viedä nuorta entistä syrjemmälle paitsi työstä ja koulutuksesta myös sosiaalisista suhteista ja mielekkästä vapaa-ajasta.

Työllistymistä edistävät palvelut tai työnhakuun ohjaus eivät välttämättä ole kaikkien syrjässä olevien nuorten ainoa tai paras mahdollinen keino parantaa tilannetta. Ehkäisevän työn rinnalle kaivataan myös korjaavaa työtä, kuten kuntouttavia työpaikkoja.

Luottamuksellisen asiakassuhteen rakentaminen vaatii aikaa. Tutkimuksen perusteella sitä ei ole tarpeeksi: vähiten aikaa nuorta kohden on niissä palveluissa, joissa tehdään nuoren elämäntilanteen kannalta ratkaisevia päätöksiä.

6 Uusia yhteistyömalleja

Valtiovarainministeriön nuorisotakuu-kuntakokeilu (vuosina 2015–2016)

Nuorisotakuuta koskevan kuntakokeilun tarkoituksena on auttaa toteuttamaan toimivia asiakaslähtöisiä prosesseja sekä edistää kunnallisten ja työ- ja elinkeinohallinnon viranomaisten yhteistoimintaa ja tiedonkulkua. Tavoitteena ovat tehokkaat ja vaikuttavat palvelut ja palvelukokonaisuudet nuorisotakuun piiriin kuuluville nuorille. Nuorisotakuun kuntakokeilussa tiivistetään kunnan ja TE-hallinnon yhteistyötä. Tästä syystä on syntynyt entistä suurempi tarve luoda yhteinen tietojärjestelmä, jota sekä kunnan että TE-hallinnon edustajat voisivat käyttää kirjatakseen yhteisiä palvelusuunnitelmia kuntakokeilun asiakkaille. Kuntien edustajilla olisi kiinnostusta käyttää TE-hallinnon URA-järjestelmää myös kuntakokeilussa. URA-järjestelmä ei kuitenkaan sovellu tähän tarkoitukseen, koska sinne ei esimerkiksi voi luoda rajoitettuja käyttöoikeuksia. Tämän vuoksi nuorisotakuun kuntakokeilussa on päädytty käyttämään TE-hallinnon TYPPI-järjestelmää. Sitä on jo nyt käytetty onnistuneesti pitkäaikaistyöttömien kuntakokeilussa.

Nuorisotakuu kuntakokeilun kunnat

Nuorisotakuun kuntakokeiluun osallistuvat Forssa, Helsinki, Joensuu, Jyväskylä, Järvenpää, Keski-Uudenmaan erityisselvitysalueen kunnat (Hyvinkää, Kerava, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo, Tuusula), Kouvola, Lahti, Lappeenranta-Imatra-Lemi-Luumäki-Savitaipale-Taipalsaari-Parikkala-Rautjärvi-Ruokolahti-kuntayhtymä, Oulu, Rovaniemi ja Vantaa.

Ohjaamo-malli

Ohjaamo on nuorten alle 30-vuotiaiden matalan kynnyksen palvelupiste. Sen toimintamalli rakentuu monialaisesti tietoa, neuvontaa, ohjausta ja tukea tarjoavasta Ohjaamosta, eri hallinnonalojen peruspalveluista ja laajasta yhteistyöverkostosta. Ohjaamon avoin toimintamalli kannustaa nuoria ottamaan yhteyttä oman tilanteensa selvittämiseksi myös ilman lähettävää yhteistyötahoa. Ohjaamo tukee erityisesti erilaisissa nivelvaiheissa olevia nuoria ja edistää heitä pääsemään koulutukseen ja työelämään. Nuorten yksilölliset tilanteet huomioon ottaen Ohjaamon tarjoama ohjaus ja tuki voi sisältää monia eri vaiheita. Se voi sisältää mm. sosiaalisen kuntoutuksen ja terveydenhoitajan palveluja, joiden avulla nuori voi päästä opintoihin tai työllisyyteen johtavalle polulle ja selviytyä tällä polulla.

Ohjaamon ydintoimintaan kuuluu henkilökohtainen neuvonta ja ohjaus, tuki elämänhallintaan, urasuunnitteluun, sosiaalisten taitojen ja valmiuksien kehittämiseen sekä kouluttautumisen ja työllistymisen tukeminen. Ohjaamossa työskentelevät ammattilaiset selvittävät nuoren tilanteen ja palvelutarpeen yksilöllisesti tukien

nuoren omaa osallistumista. Ohjaamon käytössä on toiminnallisia palveluja, jotka sekä auttavat tunnistamaan nuoren tarpeet että vahvistavat hänen toimintakykyään ja arjessa selviämistään. Nuoren kanssa yhteistyössä luodaan suunnitelma sovittujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Toimintamallin tavoitteena on, että Ohjaamo toimii nuoren tukena, kunnes tilanteeseen löydetään pidempikestoinen ratkaisu esimerkiksi yhteistyöverkoston tarjoamien palvelujen avulla tai nuoren siirtyessä opintoihin tai työelämään. Ohjaamon laajaan yhteistyöverkostoon kuuluu viranomais- tahoja, oppilaitosten ja työpaikojen lisäksi esimerkiksi kolmannen sektorin toimijoita, vapaaehtoistyötä tekeviä ja muita nuorten parissa toimivia tahoja. Ohjaamo toimii myös yritys yhteistyön linkkinä paikallisten yrittäjien ja yrittäjäjärjestöjen suuntaan edistäen työnantajien ja nuorten kohtaamista. Poikkihallinnollisessa työskentelyssä on olennaista, että toimijoilla on selkeä käsitys työnjaosta ja vastuista ja kukin toimija tuntee myös toistensa palvelut, jotta kokonaisvastuun kantaminen on mahdollista.

Ohjaamo-toimintaa rakennettaessa ja palvelumallia kehitettäessä on tärkeää sisällyttää nuorten oma näkökulma kehittämistyöhön. Nuoret ovat itse aktiivisia toimijoita Ohjaamossa ja voivat esimerkiksi olla toteuttamassa erilaisia vertaistukeen perustuvia ryhmätoimintoja.

Palvelumallina Ohjaamo tehostaa ja yksinkertaistaa nuorten palvelua ja karsii päällekkäistä toimintaa. Ohjaamon tarjoamaa palvelua täydentää valtakunnallinen nettiohjauspalvelu, jonka kehittämistyö on käynnistymässä Keski-Suomen ELY-keskuksen toteuttamassa ns. Kohtaamo-koordinaatiohankkeessa. Lisäksi kasvokkain tarjottavaa palvelua tukevat jo olemassa olevat monikanavaiset ratkaisut. Näitä ovat esimerkiksi TE-asiakaspalvelukeskuksen valtakunnallinen uraohjauksen ja koulutusneuvonnan puhelinpalvelu ja opetushallinnon opintopolku.fi -portaali.

Ohjaamo-toimintaa on mahdollista kehittää Euroopan sosiaalirahaston osarahoituksella 2014-2020, mutta toiminta pyritään vakiinnuttamaan jo rakennerahastokauden aikana lyhytkestoisempia kehittämispilotteja hyödyntäen.

7 Nuorisotakuu-työryhmän suositukset jatkotoimiksi

Kaikilla nuorilla pitää olla mahdollisuus kasvaa ja kehittyä yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseniksi sekä ansaita hyvän elämän mahdollistava toimeentulo työtä tekemällä. Nuorisotakuu kuuluu jokaiselle nuorelle. Nuorisotakuun toteuttamista on jatkettava vahvasti Public-Private-People-Partnership -ajatuksen mukaisesti (ns. PPPP-malli). Tällä tarkoitetaan julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyötä, jossa nuoret otetaan aktiivisesti mukaan nuorisotakuun suunnitteluun, viestintään ja toteutukseen. Palveluja kehitetään nuorten henkilökohtaiset tarpeet ja toiveet huomioon ottaviksi.

Työryhmän näkemykset nuorisotakuun jatkosta voidaan tiivistää seuraaviin kokonaisuuksiin:

1. *Nuorisotakuun toteutuksen pitää olla pitkäjänteistä.*

Nuorisotakuun toteuttamista pitää jatkaa seuraavalla hallituskaudella ja sen on perustettava laajaan yhteistyöhön eri toimijoiden kesken.

Nuorisotakuun toimeenpanoon on jatkossakin varattava riittävät resurssit.

Nuorisotakuuta on toteutettava läpileikkaavasti osana horisontaalisesti valmisteltuja työllisyys-, sosiaali-, terveys-, koulutus- ja nuorisopoliittisia uudistuksia eikä erillisillä määräaikaikaisilla kehittämistoimilla.

Viranomaisten keskinäistä tiedonkulkua on parannettava.

Nuorten sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus on saatava entistä vahvemmin mukaan nuorisotakuuseen.

Nuorisotakuun toteutuminen eri puolilla Suomea on varmistettava.

2. *Pohja aktiiviselle kansalaisuudelle syntyy lapsuudessa – ennaltaehkäisevä työ ja varhainen tuki keskiöön!*

Nuorisotakuun toimenpiteiden pitää painottua aiempaa voimakkaammin ennaltaehkäisevän monialaisen yhteistyön kehittämiseen peruspalveluissa.

Eriyistä huomiota on kiinnitettävä perheiden, lasten ja nuorten sosiaalityön ja mielenterveyspalveluiden varhaiseen saatavuuteen ja riittävään resursointiin.

3. *Riittävät resurssit!*

Nuoret haluavat henkilökohtaista ohjausta. On taattava resurssit, jotka mahdollistavat nuoren tapaamisen kasvokkain.

Henkilökohtaista ohjausta saaville nuorille asiakkaille on oltava riittävästi palveluja, joihin ohjauksesta aikanaan siirrytään.

4. *Nuorisotakuu kuuluu kaikille nuorille!*

Nuorisotakuussa on jatkossa panostettava entistä enemmän nuoriin, joilla on kouluttautumista tai työllistymistä rajoittava vamma tai sairaus.

Pelkkä ohjaaminen ei riitä vaan olennaista on varmistaa, että sosiaalista kuntoutusta ja tehostettua tukea tarvitseville nuorille voidaan räätälöidä joustavia polkuja koulutukseen ja työelämään asiantuntijaverkoston yhteistoiminnalla.

Maahanmuuttajanuorten kielikoulutusta on lisättävä ja heidän opinto-ohjaukseensa on panostettava. Esteitä maahanmuuttajanuorten jatko-opintoihin siirtymiselle on poistettava.

Peruskoulun jälkeistä tutkintoa vailla olevien sekä alaa vaihtavien nuorten kouluttamista on tuettava.

Nuorten asunnottomuutta on torjuttava aktiivisesti.

5. *Eteenpäin elämässä - osaavana ja taitavana*

Koulutusjärjestelmää on kehitettävä kokonaisuutena, joka ottaa joustavasti huomioon oppijan yksilölliset tarpeet ja lähtökohdat ja tarjoaa monipuolisia vaihtoehtoja rakentaa oma koulutuspolku sekä tarvittavaa tukea asetetun tavoitteen saavuttamiseksi.

Opinto-ohjaukseen on varattava riittävät resurssit.

Niitä ylioppilastutkinnon suorittaneita, jotka haluavat jatkaa ammatillisen koulutuksen kautta työelämään, on kannustettava hyödyntämään oppisopimusopiskelua yhtenä varteenotettavana vaihtoehtona.

On löydettävä keinoja lisätä yritysten halukkuutta tarjota nuorille paikkoja kouluttautua työssä oppimalla ammattiin esimerkiksi oppisopimussuhteessa.

Työelämälähtöisen koulutuksen laatu ja nuorten ohjaus opintojen aikana on varmistettava. Kaikissa koulutusmuodoissa on turvattava mahdollisuudet jatkokoulutukseen.

6. Nuorilla on oltava mahdollisuus päästä kiinni työelämään!

TE-toimistojen resurssit nuorten tapaamiseen, ohjaamiseen ja palvelujen toteuttamiseen on taattava.

Yhteistyötä työnantajien – niin rekrytoivien yritysten kuin työnvälityksen eri toimijoiden – kanssa on kehitettävä nuorisotakuun toimeenpanon edistämiseksi.

Työelämään siirtyvien nuorten tuntemusta työelämästä ja työnhakutaitoja on vahvistettava jo opiskeluaikana.

Koulutusjärjestelmän ja TE-hallinnon on kyettävä jatkossakin mahdollistamaan jo työelämässä olevien joustavat mahdollisuudet vaihtaa alaa ja kehittää osaamistaan.

Aloittavalle yrittäjälle tarkoitettujen TE-palvelujen on tuettava entistä vahvemmin nuorten yrittäjyyttä vaihtoehtona palkkatyölle.

Seuraavassa kappaleessa on perusteltu tarkemmin miksi nuorisotakuussa on jatkossa keskityttävä edellä mainittuihin kokonaisuuksiin.

1. Nuorisotakuun toteutuksen pitää olla pitkäjänteistä.

Nuorisotakuun toteuttamista on jatkettava seuraavalla hallituskaudella. Vuoden 2013 alussa käynnistyneen nuorisotakuun myötä tietoisuus nuorten elämäntilanteista, tulevaisuuden haasteista, erilaisista ongelmista ja mahdollisuuksista on lisääntynyt. Vallitseva taloudellinen kehitys on heikentänyt nuorten mahdollisuuksia työllistyä. Samalla mahdollisuudet kehittää julkisia palveluja ovat kaventuneet. Erityisesti nuorten sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuteen on jatkossa kiinnitettävä uudella tavalla huomiota myös osana nuorisotakuuta. Lisäksi erityistä huomiota on kiinnitettävä kaikenlaisen syrjinnän, kiusaamisen ja väkivallan uhan torjumiseen.

Nuorisotakuuta on jatkettava seuraavalla hallituskaudella ja sen on perustuttava laajaan yhteistyöhön eri toimijoiden kesken.

Tämä edellyttää, että nuorisotakuu kytketään hallitusohjelman tavoitteisiin. Nuorisotakuuta on toteutettava läpileikkaavasti osana horisontaalisesti valmisteltuja

työllisyys-, sosiaali-, terveys-, koulutus- ja nuorisopoliittisia uudistuksia eikä erillisillä määräaikaisilla kehittämistoimilla. Nuorisotakuun toimeenpano on integroitava tiiviisti osaksi eri viranomaisten perustoimintaa ja -palveluita. Nuorisotakuun vaikuttavuus ja tasapuolinen toteutuminen eri osissa maata on varmistettava. Tämä edellyttää painopisteen siirtämistä hankerahoituksella tuetusta toiminnasta kohti perustoiminnan ja -palveluiden rahoittamista. Lisäksi toimeenpanon ja koordinoimien vastuita on selkiytettävä ja ne on tehtävä näkyviksi niin valtakunnallisesti, alueellisesti kuin paikallisesti.

Nuorisotakuun toimeenpanoon on jatkossakin varattava riittävät resurssit.

Nuorisotakuuta on toteutettava läpileikkaavasti osana horisontaalisesti valmisteltuja työllisyys-, sosiaali-, terveys-, koulutus- ja nuorisopoliittisia uudistuksia eikä erillisillä määräaikaisilla kehittämistoimilla.

Nuorten sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus on otettava entistä vahvemmin mukaan nuorisotakuuseen.

Nuorisotakuun toteutuminen eri puolilla Suomea on varmistettava.

Nuorisotakuun PPPP-mallin (julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyö, jossa nuoret ovat mukana) toimeenpanon vahvistamiseksi on keskeistä, että viranomaiset kykenevät tarvittaessa täydentämään yhden hallinnonalan palveluja toisen hallinnonalan palveluilla vastatakseen nuoren palvelutarpeeseen. Jotta palveluilla voidaan tukea nuorten yksilöllisten polkujen rakentumista, on erityistä huomiota kiinnitettävä siihen, että viranomaiset parantavat keskinäistä tiedonkulkuaan.

Viranomaisten keskinäistä ja muiden toimijoiden välistä tiedonkulkua on parannettava.

Eurooppa-neuvosto antoi keväällä 2013 suosituksen rakentaa nuorisotakuu kaikkiiin EU:n jäsenmaihiin. Esitys noudattelee monilta osin Suomen nuorisotakuuta. Suomen on jatkettava näkyvästi eurooppalaista yhteistyötä nuorisotakuun kehittämiseksi.

2. *Pohja aktiiviselle kansalaisuudelle syntyy lapsuudessa – ennaltaehkäisevä työ ja varhainen tuki keskiöön!*

Nuorisotakuun toimenpiteiden pitää painottua aiempaa voimakkaammin ennaltaehkäisevän monialaisen yhteistyön kehittämiseen peruspalveluissa.

Erityistä huomiota on kiinnitettävä perheiden, lasten ja nuorten sosiaalityön ja mielenterveyspalveluiden varhaiseen saatavuuteen ja riittävään resursointiin.

Mitä aikaisemmassa vaiheessa tuen tarve tunnistetaan, sitä paremmin voidaan löytää tehokkaita ja vaikuttavia ratkaisuja. Nuorisotakuun toimien on painotettava aiempaa voimakkaammin ennaltaehkäisevän monialaisen yhteistyön kehittämiseen peruspalveluissa. Peruspalveluja ovat mm. neuvolatoiminta, päivähoito, esi- ja perusopetus, oppilas- ja opiskelijahuolto sekä liikunta- ja nuorisotoimi. Palvelujen on lähdettävä yksilön tarpeista ja elämäntilanteesta. Henkilökohtainen ohjaus-, tuki- ja matalan kynnyksen palveluiden saatavuus on varmistettava. Erityistä huomiota on kiinnitettävä perheiden, lasten ja nuorten sosiaalityön, nuorisotyön ja mielenterveyspalveluiden varhaiseen saatavuuteen ja riittävään resursointiin.

Lasten, nuorten ja perheiden palvelukokonaisuus on tärkeä osa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutostusta. Kokonaisuuteen kuuluvat kaikki lapsille ja nuorille tarkoitetut ehkäisevät, korjaavat, hoitavat ja kuntouttavat sosiaali- ja terveyspalvelut, jotka sovitetaan yhteen esimerkiksi varhaiskasvatuksen ja opetuksen sekä kolmannen sektorin palvelujen kanssa. Huomiota on kiinnitettävä esimerkiksi lasten ja nuorten nykyistä yhdenvertaisempiin mahdollisuuksiin harrastaa. Keskeisten toimijoiden, kuten koulun, järjestöjen ja viranomaisten välistä tiedonkulkua on edelleen parannettava, jotta nuorten ongelmiin voidaan tarttua ajoissa.

3. *Riittävät resurssit!*

Henkilökohtaisessa ohjauksessa oleville nuorille asiakkaille on oltava riittävästi palveluja, joihin ohjauksesta aikanaan siirrytään.

Nuorisotakuun aikana syntyneiden hyvien, asiakaslähtöistä toimintaa tukevien käytäntöjen ja rakenteiden on muutouduttava osaksi pysyviä peruspalveluja, joiden riittävä resursointi on varmistettava. Hanke- ja projektitoiminnan sijaan nuorisotakuuta on toimeenpantava järjestelmällisesti, pitkäjänteisesti ja kustannustehokkaasti ylittäen hallinnonalojen rajat.

Nuoret haluavat henkilökohtaista ohjausta. On taattava resurssit, jotka mahdollistavat nuoren tapaamisen kasvokkain.

Hyväksi nuorten henkilökohtaisen ohjauksen ja tuen vahvistamisen toimintamalliksi osoittautunut etsivä nuorisotyö on laajentunut nuorisotakuun erityisrahoituksen turvin koko Suomeen. Jotta toimintaa voidaan jatkaa tässä laajuudessa, sille tarvitaan jatkossakin oma budjettimääräraha. Toinen esimerkki nuorisotakuun myötä luodusta hyvästä toimintamallista, jonka jatkuvuus on turvattava, on puolustusvoimien Time Out! Aikalisä! Elämä raiteilleen -toimintamalli. Sen tavoitteena on tukea nuorten miesten selviytymistä ja ehkäistä syrjäytymiskehitystä. Toimintamalli on käytössä noin 230 kunnassa pääkaupunkiseudulta aina pohjoisimpaan Lappiin asti.

Nuorten ohjautuminen Kelan ammatillisen kuntoutuksen palveluihin on lisääntynyt sen jälkeen, kun ammatilliseen kuntoutukseen pääsyn kriteereitä muutettiin vuoden 2014 alusta lukien. Jatkossa on perusteltua selvittää, pitäisikö kriteereitä edelleen muuttaa siten, että sellaiset nuoret, joilla on samanaikaisesti useita ja vakavia elämänhallinnan ongelmia, pääsisivät kuntoutuspalveluihin ilman nykymallin mukaista perustetta sairaudesta, iästä tai vammasta. Asiaa olisi mahdollista selvittää esimerkiksi erillisellä kokeilulla, jossa integroitaisiin ammatillisen ja sosiaalisen kuntoutuksen palvelut samanaikaisesti toteutettavaksi tavoitteelliseksi ja tiiviiksi palvelukokonaisuudeksi.

4. *Nuorisotakuu kuuluu kaikille nuorille!*

Jokaisella pitää olla mahdollisuus etsiä omaa polkuaan leimautumatta syrjäytyneeksi tai syrjäytymisvaarassa olevaksi. Yksikään nuori ei halua kuulua tällaisen leiman saaneiden joukkoon. Monet kuntoutusta tarvitsevat nuoret kaihtavat esimerkiksi mielenterveyttä koskevaa diagnoosia, ja jäävät siten palvelun ulkopuolelle. Nuori saatetaan myös leimata syrjäytyneeksi tai syrjäytymisvaarassa olevaksi, vaikka hän voi omasta mielestään hyvin. Nuorisotakuu ei voi olla suunnattu ainoastaan ”syrjäytyneille” vaan se on tarkoitettu jokaiselle koulutus- tai työpaikkaa vailla olevalle nuorelle. Nuorisotakuun kehittämisessä on otettava huomioon nuorten yksilöllisyys. Jatkossa on esimerkiksi panostettava aiempaa enemmän nuoriin, joilla on jokin kouluttautumista tai työllistymistä rajoittava vamma tai sairaus.

Nuorisotakuussa on jatkossa panostettava entistä enemmän nuoriin, joilla on kouluttautumista tai työllistymistä rajoittava vamma tai sairaus.

Nuorten asunnottomuutta on torjuttava aktiivisesti.

Vuonna 2014 lähes joka neljäs reilusta 7000 asunnottomasta henkilöstä oli alle 25-vuotias. Nuorisotakuu ei voi toteutua sellaiselle nuorelle, jolla ei ole kotia. Koti on perusedellytys hyvinvoinnille, kuntoutumiselle, koulun käynnille ja työllistymiselle. Nuorten lisääntyvään asunnottomuuteen on tartuttava määrätietoisesti. Jokaisen takuun piiriin tulevan nuoren asumistilanne on selvitettävä. Kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja on lisättävä erityisesti kasvukeskuksissa, ja asumisen onnistumisen turvaavia monialaisia tukipalveluja on kehitettävä. Nuorten näkökulma on otettava mukaan valmisteltaessa jatkoa asunnottomuusohjelmalle seuraavalla hallituskaudella. On tärkeää, että ympäristöministeriö yhteistyötahoineen osallistuu jatkossa aktiivisesti nuorisotakuun toteuttamiseen.

Nykyisellään nuorisotakuu ei ole riittävästi parantanut kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien nuorten asemaa. Nuorten pitkittynyt työmarkkinatuen ja toimeentulotuen käyttö ovat selviä riskitekijöitä sille, että hänen työuransa lyhenee merkittävästi. Huono-osaisuus kasautuu kouluttamattomille nuorille aikuisille ja huono-osaisuus näyttäisi olevan pysyvää. On ensiarvoisen tärkeää kehittää aktiivisesti ja toiminnallisesti nuorten sosiaalityötä ja sosiaalista kuntoutusta, jotta nuorten sosiaalinen toimintakyky vahvistuisi. Olennaista on taata kaikille nuorille polku eteenpäin. Sosiaalinen kuntoutus ja tehostettu ohjaus on joustavasti yhdistettävä räätälöityihin koulutus- ja työllistämispalveluihin jne. Pelkkä ohjaaminen ei riitä. Olennaista on varmistaa, että sosiaalista kuntoutusta ja tehostettua tukea tarvitseville nuorille voidaan räätälöidä joustavia polkuja koulutukseen ja työelämään asiantuntijaverkoston yhteistoiminnalla. Ilman tulevaisuuden visiota nuorten motivointi eteenpäin on vaikeaa. Nuorten osallistumista olisi tuettava myös aktiivisella ja kannustavalla sosiaaliturvalla: se, millä statuksella ja etuudella nuori on, ei saisi määrittää niitä palveluja, joihin hänellä on oikeus.

Pelkkä ohjaaminen ei riitä. On varmistettava, että sosiaalista kuntoutusta ja tehostettua tukea tarvitseville nuorille voidaan räätälöidä joustavia polkuja koulutukseen ja työelämään asiantuntijaverkoston yhteistoiminnalla.

Maahanmuuttajat ovat Suomessa ainoa ryhmä, jossa työikäisen väestön määrä tällä hetkellä lisääntyy. Maahanmuuttajien täysimääräinen osallistuminen yhteiskunnan kaikilla alueilla tukee sosiaalisesti eheää, luovaa ja monimuotoista Suomea.

Maahanmuuttajanuorten kielikoulutusta on lisättävä ja heidän opinto-ohjaukseensa on panostettava. Esteitä maahanmuuttajanuorten jatko-opintoihin siirtymiselle on poistettava.

Maahanmuuttajanuoret jäävät selvästi kantaväestön nuoria useammin vaille koulutuspaikkaa opintojen nivelvaiheissa. PISA-tutkimus on nostanut esiin eroja

maahanmuuttajataustaisten oppilaiden koulusuoriutumisessa verrattuna kantaväestön oppilaisiin. Heikolla perusopetuksen päättötodistuksella nuori ei pääse toisen asteen oppilaitokseen. Maahanmuuttajanuorten opinto-ohjaukseen ja oppimisen tukeen on erityisesti panostettava. Peruskoulussa pitäisikin kehittää opetusta, joka entistä paremmin auttaisi vieraskielisiä oppilaita kehittämään kielitaitoaan.

Oppivelvollisuusiän loppuvaiheessa tai sen jälkeen maahan saapuville nuorille olisi valtakunnallisesti löydettävä tehokkaita tapoja päästä koulutuspolun alkuun. Koulutuspolulla eteneminen edellyttää, että nuorille on tarjolla riittävästi mahdollisuuksia opiskella suomen tai ruotsin kieltä. Kielen oppimista on tuettava pitkäjänteisesti ja joustavasti osana nuoren koulutuspolkua. TE-hallinnon neuvonta- ja muita palveluja on kehitettävä tukemaan erityisesti maahanmuuttajanuoren polkua työelämään.

Vajaakuntoisille nuorille tarjotaan yksilöllistä ja pitkäkestoista ohjausta sekä työhönvalmennusta.

Hyvästä koulutuksesta huolimatta monet vammaiset nuoret kokevat työelämään pääsyn erityisen vaikeaksi. Määritelmänsä mukaisesti nuorisotakuu kuitenkin takaa kaikille, myös vajaakuntoisille nuorille, työpaikan tai työllistymistä edistävää palvelua samassa kolmen kuukauden määräajassa.

Monella vammaisella nuorella on halua ja valmiuksia tutkintoon johtavaan koulutukseen tai työntekoon. Usein ennakkoluuloiset asenteet ja riittävän ohjauksen tai kohtuullisten mukautusten puute estävät nämä pyrkimykset. Muun muassa työnantajien asenteista johtuen vammaisten nuorten on hankala saada edes sitä ensimmäistä, tulevaisuuden kannalta äärimmäisen tärkeää työharjoittelukokemusta.

Etenkin vammaiset nuoret hyötyisivät yksilöllisestä ohjauksesta, joka alkaisi työnhakutaitojen opastuksesta. Ohjaustarve olisi pitkäkestoista.

5. *Eteenpäin elämässä - osaavana ja taitavana!*

Suunnitelmallisella koulutuspolitiikalla on varmistettava, että lapsilla ja nuorilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet saada ensin perusopetuksessa vahva sivistys- ja osaamisperusta ja sen jälkeen mahdollisuudet jatkaa opintojaan lukio- tai ammatillisessa koulutuksessa. Peruskoulussa asiantuntijat kohtaavat koko ikäluokan, joten mahdollisuudet ennaltaehkäistä mahdollisesti myöhemmin ongelmaksi muuttuvia riskitekijöitä ovat ainutlaatuiset. Syksyllä 2014 voimaan tulleen oppilas- ja opiskelijahuoltolain edellyttämän ennaltaehkäisevän ja yhteisöllisen opiskeluhuollon toteutuminen on varmistettava kaikissa kouluissa ja oppilaitoksissa.

Koulutusjärjestelmää on kehitettävä kokonaisuutena, joka ottaa joustavasti huomioon oppijan yksilölliset tarpeet ja lähtökohdat ja tarjoaa monipuolisia vaihtoehtoja rakentaa oma koulutuspolku sekä tarvittavaa tukea asetetun tavoitteen saavuttamiseksi.

Tärkeimpiä koulutuspoliittisia tavoitteita seuraavalla hallituskaudella on varmistaa, että kaikki nuoret saavat opiskelupaikan perusopetuksen jälkeen, että nykyistä suurempi osa suorittaa toisen asteen tutkinnon ja että nuoret tutkinnon suorittuaan sijoittuvat joko työmarkkinoille tai jatko-opintoihin. Koulutusjärjestelmää on kehitettävä kokonaisuutena, joka ottaa joustavasti huomioon oppijan yksilölliset tarpeet ja lähtökohdat ja tarjoaa monipuolisia vaihtoehtoja rakentaa oma koulutuspolku sekä tarvittavaa tukea asetetun tavoitteen saavuttamiseksi. Koulutussäästöt eivät saa johtaa siihen, että opiskelupaikkoja ei ole riittävästi.

Opinto-ohjaukseen on varattava riittävät resurssit.

Peruskoulun opinto-ohjaukseen on varattava sekä riittävät resurssit onnistuneiden koulutusvalintojen tueksi että kehitettävä entistä vaikuttavampia ohjauksen työmuotoja vastaamaan ajan haasteisiin. On vahvistettava joustavia mahdollisuuksia sekä toiminnallisia, työelämälähtöisiä malleja suorittaa perusopetus. Tällöin on myös löydettävä keinoja entisestään lisätä yritysten halukkuutta tarjota nuorille paikkoja kouluttautua työssä oppimalla ammattiin esimerkiksi oppisopimussuhteessa. Myös lukio- ja ammatillisen koulutuksen sekä korkea-asteen opiskelijoiden opintojen ohjauksen on oltava riittävää, jotta se antaa opiskelijoille valmiudet vastata kasvaviin valinnan mahdollisuuksiin ja työelämän vaatimuksiin. Myös mahdollisuuksia vaihtaa koulutusala pitää helpottaa. Opintojen ohjauksella voidaan merkittävästi vaikuttaa siihen, että nuori suorittaa opintonsa loppuun sekä ehkäistä sitä, ettei hän keskeytä opintojaan.

Niitä ylioppilastutkinnon suorittaneita, jotka haluavat jatkaa ammatillisen koulutuksen kautta työelämään, on kannustettava hyödyntämään oppisopimusopiskelua yhtenä vartenotettavana vaihtoehtona.

On löydettävä keinoja lisätä yritysten halukkuutta tarjota nuorille paikkoja kouluttautua työssä oppimalla ammattiin esimerkiksi oppisopimussuhteessa.

Ylioppilastutkinnon suorittaneiden siirtymistä jatko-opintoihin on tehostettava. Niitä ylioppilastutkinnon suorittaneita, jotka haluavat jatkaa ammatillisen koulutuksen

kautta työelämään, on kannustettava hyödyntämään oppisopimusopiskelua yhtenä varteenotettavana vaihtoehtona. Muutoinkin pitää jatkaa oppisopimuksen kehittämistä muistaen, että kyseessä on sangen vaativa opiskelumuoto. Toisen asteen tutkinnon jälkeen ei saa käydä niin, että tie jatko-opintoihin katkeaa. Nuorten olisi siirryttävä työelämään mahdollisimman sujuvasti.

Ohjausta toiselta asteelta jatko-opintoihin on tehostettava. Samoin on kiinnitettävä huomiota siihen, että koulutuksen työelämäyhteyksiä kehitetään korkea-asteella. Vastavalmistuneiden työllistymiseen tarvitaan nykyistä enemmän panostuksia, sillä myös korkeakoulutettujen nuorten työllistyminen on vaikeutunut tutkinnon suorittamisen jälkeen.

Osana nuorisotakuuta toimeenpantiin määräaikainen nuorten aikuisten osaamisohjelma. Sillä on annettu tuhansille nuorille aikuisille mahdollisuus suorittaa toisen asteen opinnot. Työmarkkinoilla on kuitenkin edelleen noin 300 000 henkilöä, joilla ei ole perusasteen jälkeistä tutkintoa. Heidän osaamisensa kasvattaminen edellyttää edelleen tukitoimia, joilla voidaan edesauttaa heidän työuriensa vakautta.

Työelämälähtöisen koulutuksen laatu ja nuorten ohjaus opintojen aikana on varmistettava. Kaikissa koulutusmuodoissa on turvattava mahdollisuudet jatkokoulutukseen.

6. *Nuorilla on oltava mahdollisuus päästä kiinni työelämään!*

Nuorisotakuuta on toteutettu hankalassa taloustilanteessa. Nuorisotakuun toimeenpanon aikana työttömyys on noussut kaikissa koulutusluokissa. Määrällisesti eniten on lisääntynyt toisen asteen suorittaneiden nuorten työttömyys. Suhteellisesti tarkasteltuna myös vastavalmistuneiden ja korkeasti koulutettujen nuorten työttömyys on noussut merkittävästi. TE-toimistojen ja TE-palvelujen yhä suuremmat asiakasmäärät asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet vaativat kehitystyötä. Vain siten asiakkaille voidaan rakentaa yksilölliset palvelut ja työllistymisreitit.

TE-toimistojen resurssit nuorten tapaamiseen, ohjaamiseen ja palveluiden toteuttamiseen on taattava.

Työnantajat ovat avainasemassa nuorisotakuun toteutuksessa. Selvitysten mukaan työnantajat eivät kuitenkaan tunne riittävän hyvin nuorisotakuun sisältöä ja sen tarjoamia palveluja nuorten työllistämiseksi. Yksi keskeinen painopiste nuorisotakuun toteutuksessa pitää jatkossa olla entistä vahvempi yhteistyö työnantajien kanssa. Nuorten yrittäjyyttä vaihtoehtona palkkatyölle on tuettava entistä enemmän.

Yhteistyötä työnantajien - niin rekrytoivien yritysten kuin työnvälityksen eri toimijoiden - kanssa on kehitettävä nuorisotakuun toimeenpanon edistämiseksi.

Yhteistyötä työnantajien - niin rekrytoivien yritysten kuin työnvälityksen eri toimijoiden - kanssa on kehitettävä nuorisotakuun toimeenpanon edistämiseksi. Yhteistyössä hyödynnetään kumppanuuksia ja alueellisia yhteistyöverkostoja sekä hyviä käytäntöjä ja toimintatapoja. Yhteistyötä tiivistetään myös yrittäjäjärjestöjen ja alueellisten yrityspalvelutoimijoiden kanssa uusien työpaikkojen luomiseksi nuorille. Lisätään nuorisotakuun tarjoamien palvelujen tunnettuutta yritysten ja työnantajien keskuudessa tehokkaalla viestinnällä.

Työelämään siirtyvien nuorten tuntemusta työelämästä ja työnhakutaitoja on vahvistettava jo opiskeluaikana.

Työelämään siirtyvien nuorten tuntemusta työelämästä ja työnhakutaitoja on vahvistettava jo opiskeluaikana. Oppilaitosten, opinto-ohjaajien ja opiskelijoiden käyttöön on kehitettävä tätä varten valtakunnallinen digitaalinen alusta. Tavoitteena on oltava, että kaikki toisen asteen oppilaitoksista ja korkeakouluista työmarkkinoille siirtyvät osaavat hakea tehokkaasti oman alansa töitä eri työnhakukanavia ja -välineitä hyödyntäen.

Nuorille on tarjottava henkilökohtaista palvelua sähköisten palvelujen ohessa. Digitaalisuus ja henkilökohtainen palveluote eivät ole toisensa poissulkevia. Muutos pitää nähdä mahdollisuutena kehittää yhteistyötä työtä etsivien nuorten ja TE-toimistojen asiantuntijoiden välillä. Erilaiset mobiiliratkaisut ja sosiaalinen media luovat uusia mahdollisuuksia viestiä erityisesti nuorten kanssa. Kaikkien nuorten digitaaliset taidot on varmistettava. Asiakkaan osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia omaan palvelutapahtumaansa pitää vahvistaa.

Koulutusjärjestelmän ja TE-hallinnon on kyettävä jatkossakin mahdollistamaan jo työelämässä olevien joustavat mahdollisuudet vaihtaa alaa ja kehittää osaamistaan.

Jatkossa nuorisotakuun toimeenpanossa on kiinnitettävä enemmän huomiota vastavalmistuneiden ammatillisen tutkinnon suorittaneiden ja korkeasti koulutettujen työllistymispalveluiden vaikuttavuuteen. Samoin olisi kehitettävä ylioppilaiden ammatinvalinnan ja jatko-opintoihin ohjauksen ja niihin pääsyn vaikuttavuutta. Lisäksi koulutusjärjestelmän ja TE-hallinnon on kyettävä jatkossakin

mahdollistamaan jo työelämässä olevien joustavat mahdollisuudet vaihtaa alaa ja kehittää osaamistaan.

Aloittaville yrittäjille tarkoitettujen TE-palvelujen on tuettava entistä vahvemmin nuorten yrittäjyyttä vaihtoehtona palkkatyölle.

Nuorten yrittäjyyteen kannustaminen palkkatyön ohella on otettava huomioon jatkossakin. Esimerkiksi aloittaville yrittäjille tarkoitettujen TE-palvelujen on tuettava entistä vahvemmin nuorten yrittäjyyttä vaihtoehtona palkkatyölle. Heti työnhaun alkuvaiheessa on kartoitettava mahdolliset yrittäjät ja ohjattava heidät mm. Yritys-Suomen verkko- ja puhelinpalveluihin. Lisäksi yrittäjyyttä on tuotava entistä enemmän esille uramahdollisuutena esimerkiksi oppilaitosten infoissa.

Osana nuorisotakuuta Uudenmaan TE-toimistossa pilotoitiin nuorten yrittäjyys-paja-toimintamallia. Toimintamallin laajentamista koko maahan jatketaan.

Poikkihallinnollisen yhteistyön lisäksi yksi nuorisotakuun toteutuksen vahvuuksista on ollut Public-Private-People-Partnership -periaate (julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyö, jossa ovat mukana nuoret). Jatkossakin nuoria on kannustettava mukaan nuorisotakuun toteutukseen kaikessa toiminnassa.

Tekijät Författare Authors Janne Savolainen (arbets- och näringsministeriet) Elise Virnes (undervisnings- och kulturministeriet) Merja Hilpinen (undervisnings- och kulturministeriet) Elina Palola (social- och hälsovårdsministeriet)	Julkaisu-aika Publiceringstid Date Mars 2015 Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment 1.9.2011
Julkaisun nimi Titel Title Slutrapport från arbetsgruppen för ungdomsgarantin	
Tiivistelmä Referat Abstract <p>Genomförandet av ungdomsgarantin har försvarats på grund av det svåra ekonomiska läget, till exempel har inte alla mål i syfte att förbättra sysselsättningen uppnåtts. Under genomförandet av ungdomsgarantin har dock ungdomsarbetslösheten varit relativt kortvarig. Den genomsnittliga arbetslöshetsperioden för ungdomar var cirka 12 veckor år 2012 och cirka 14 veckor år 2014. Under ungdomsgarantin har arbets- och näringsbyråerna i avsevärd grad satsat på hänvisning till tjänster för unga. Antalet unga i arbets- och näringservice har också ökat klart mer jämfört med andra grupper av arbetssökande. Utbildningsgarantin trädde i kraft vid den gemensamma ansökan hösten 2013, men på fullt allvar först i samband med den gemensamma ansökan våren 2014. Tack vare utbildningsgarantin har allt fler ungdomar som avslutat grundskolan direkt gått vidare från grundskolan till andra stadiet, påbyggnadsundervisning i grundskolan eller förberedande undervisning. I synnerhet statsförvaltningens sparkrav har lett till flera förändringar och reformer inom utbildningssektorn.</p> <p>Kompetensprogrammet för unga vuxna startade med full finansiering vid ingången av 2014. De volymmässiga målen för utbildning vid läroanstalt har hittills uppnåtts. Programmet fortsätter till utgången av 2016. Bland dem som påbörjade utbildning fanns det många sådana personer i åldern 20–29 år som inte har utbildning eller jobb efter grundskolan. Trots kompetensprogrammet finns det på arbetsmarknaden fortfarande många unga som bara slutfört grundstadiet och vars förväntade tid i arbetslivet är ganska kort.</p> <p>I och med den tilläggsfinansiering som ungdomsgarantin medfört, utförs uppsökande ungdomsarbete nu överallt i Finland. Antalet unga som det uppsökande ungdomsarbetet nått har ökat. Allt fler ungdomar får också långvarigare stöd genom det uppsökande ungdomsarbetet. Antalet personer under 29 år som deltagit i ungdomsverkstadsverksamhet ökar jämnt.</p> <p>Fr.o.m. ingången av 2014 lindrades kriterierna för yrkesinriktad rehabilitering för unga. Efter det har antalet ungdomar som fått yrkesinriktad rehabilitering ökat jämnt. Den nya socialvårdslagen för med sig förbättringar i socialtjänsterna för unga under 2015, bland annat genom en egen kontaktperson för ungdomar. En undersökning som utvärderade genomförandet av ungdomsgarantin fäste i synnerhet vikt vid att det inte fanns tillräckligt med social- och hälsovårdstjänster. Inom ungdomsgarantin har det för ungdomar utvecklats ett nätverk av Hajaamo-servicepunkter, där alla tjänster fås över en disk. Nätverket inleder sin verksamhet i tretton kommuner under 2015.</p> <p>Kontaktperson vid ANM: Avdelningen för sysselsättning och företagande/Janne Savolainen, tfn 029 50 67042</p>	
Asiasanat Nyckelord Key words ungdomsgarantin, ungdomsarbetslöshet, ungdomar, utbildning, ungdomsarbete	
Painettu julkaisu Inbunden publikation Printed publication ISSN 1797-3554	Verkkajulkaisu Nätpublikation Web publication ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-227-970-5	ISBN 978-952-227-971-2
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages 67	Kieli Språk Language Suomi, Finska, Finnish
	Hinta Pris Price 18 €
Julkaisija Utgivare Published by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	Kustantaja Förläggare Sold by Edita Publishing Oy / Ab / Ltd

Tekijät Författare Authors Janne Savolainen (työ- ja elinkeinoministeriö) Elise Virnes (Ministry of Education and Culture) Merja Hilpinen (Ministry of Education and Culture) Elina Palola (Ministry of Social Affairs and Health)	Julkaisu-aika Publiceringstid Date March 2015
	Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy
	Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment 1 September 2011
Julkaisun nimi Titel Title Final Report of the Youth Guarantee Working Group	
Tiivistelmä Referat Abstract The implementation of the youth guarantee has been hampered by the difficult economic conditions; for instance, some objectives to improve youth employment have not been met. However, during the implementation of the scheme youth unemployment has remained relatively short-term in nature. The average duration of youth unemployment spells was approximately 12 weeks in 2012 and 14 weeks in 2014. During the scheme, the Employment and Economic Development Offices (TE Offices) have made significant efforts to steer young people to use services. Consequently, the number of young people using TE services has increased considerably compared to other jobseeker categories. The educational guarantee entered into force during the joint application process of autumn 2013 but was implemented on a large scale first in the more extensive joint application process of spring 2014. It has helped an increasing number of young people to continue from basic education either directly to upper secondary education or to voluntary additional basic education or preparatory training. The field of education has undergone several changes and reforms due to, in particular, the central government's pressure to make savings. It remains to be seen how the numerous reforms affect the future implementation of the educational guarantee. The skills programme for young adults was launched with full funding at the beginning of 2014. So far, the quantitative targets set for education in educational institutions have been reached. The programme will continue until the end of 2016. Those participating in the training include a considerable number of young people aged 20–29 without post-basic qualifications or a job. Despite the skills programme, there are still many young people in the labour market who have only completed basic education; their working careers are expected to be relatively short. With the additional funding received in connection with the youth guarantee, youth outreach work is now being carried out all over Finland. Outreach activities reach a growing number of young people, and more of them are also receiving longer-term support through the services. The number of people under 29 who have participated in youth workshops is steadily increasing. The criteria for vocational rehabilitation for young people were broadened at the beginning of 2014. Since then, the number of young people participating in vocational rehabilitation has steadily increased. In 2015, the new Social Welfare Act will improve youth social services, for example, by entitling young people to a named contact person. Studies evaluating the implementation of the youth guarantee have highlighted, in particular, the insufficiency of social and health care services. In the youth guarantee scheme, a network of one-stop service points has been developed for young people. This "Ohjaamo" network will begin operating in 13 municipalities in 2015. MEE contacts: Employment and entrepreneurship department/Janne Savolainen, tel. +358 29 50 67042	
Asiasanat Nyckelord Key words youth guarantee, youth unemployment, young people, education, youth work	
Painettu julkaisu Inbunden publikation Printed publication ISSN 1797-3554	Verkkajulkaisu Nätpublikation Web publication ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-227-970-5	ISBN 978-952-227-971-2
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages 67	Kieli Språk Language Suomi, Finska, Finnish
	Hinta Pris Price 18 €
Julkaisija Utgivare Published by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	Kustantaja Förläggare Sold by Edita Publishing Oy / Ab / Ltd

Nuorisotakuu-työryhmän loppuraportti ja suositukset jatkotoimiksi

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa sovittiin toteutettavaksi nuorten yhteiskuntatakuu siten, että ”jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, työkokeilu-, opiskelu, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta”. Lisäksi ”jokaiselle peruskoulun päättäneelle taataan koulutuspaikka lukiossa, ammatillisessa oppilaitoksessa, oppisopimuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muulla tavoin”.

Nuorisotakuu-työryhmä esitti 3/2012 julkaisussa raportissa 21 toimenpidesuosituksia, jotta nuorisotakuun toimeenpano olisi toteutettavissa hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti. Työryhmän toimeksiantoon kuului lisäksi esittää, miten hallituksen nuorisotakuun toimeenpanoon myöntämä 60 miljoonan euron vuosittainen lisämääräraha jaetaan. Työssä otettiin lähtökohdaksi Public-Private-People-Partnership -malli (julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välinen yhteistyö). Mallissa korostuvat nuorten aktiivinen osallistuminen sekä viranomaisten, elinkeinoelämän ja kolmannen sektorin yhteistyö.

Työryhmän loppuraportissa käydään läpi toimenpidesuosituksien toimeenpanon tilanne arvioituine vaikutuksineen. Lisäksi työryhmä tekee esityksensä siitä, miten ja millaisilla painotuksilla nuorisotakuuta pitäisi jatkaa.

Työryhmällä on useita suosituksia jatkotoimiksi, jotka esitellään raportissa tarkemmin alla olevien kokonaisuuksien mukaisesti:

1. Nuorisotakuun toteutuksen pitää olla pitkäjänteistä.
2. Pohja aktiiviselle kansalaisuudelle syntyy lapsuudessa – ennaltaehkäisevän työn ja varhainen tuki keskiöön!
3. Riittävät resurssit!
4. Nuorisotakuu kuuluu kaikille nuorille!
5. Eteenpäin elämässä – osaavana ja taitavana
6. Nuorilla on oltava mahdollisuus päästä kiinni työelämään!

Nuorisotakuu työryhmä toimi vuosina 2011–2015.

Tätä julkaisua myy:
Netmarket
Edita Publishing Oy
www.edita.fi/netmarket
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
Puhelin 020 450 05
Faksi 020 450 2380

Painettu
ISSN 1797-3554
ISBN 978-952-227-970-5

Verkkojulkaisu
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-227-971-2

